

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Lærerprofesjonens etiske plattform

En kvalitativ studie av prosesser rundt implementering
av Lærerprofesjonens etiske plattform:

Lærerprofesjonens etiske plattform,
- hvordan er kjennskap til, implementering av og erfaringer med.

Sissel Goa Ånestad

Veileder:

Førsteamanuensis Trine Anker

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved

Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen

Det teologiske menighetsfakultet, vår 2015

AVH505, masteravhandling (30ECTS)

Studieprogram: Erfaringsbasert master i RLE/Religion og etikk

Sammendrag

Ut fra studiet - Erfaringsbasert master i religion, livssyn og etikk, har jeg skrevet en oppgave med Lærerprofesjonens etiske plattform som utgangspunkt. I studien undersøkes det hvordan møte med plattformen har vært på ulike skoler, hvilke måter de har blitt kjent med den på og hvilke erfaringer som ble gjort under implementeringen av den.

Det er brukt kvalitativ metode i studien, og semistrukturert intervju av tre informanter danner grunnlag for analysen. De tre informantene er alle lærere og tillitsvalgte på ungdomsskoler. En av dem har også vært hovedtillitsvalgt i kommunen. Intervjumaterialet ble transkribert, for deretter å bli lest mange ganger. Ut fra denne nærlesingen ble analysen foretatt, og deretter ble det analyserte materialet drøftet ut fra teori.

Drøftingen ble gjort ut fra tidligere forskning, og ble i hovedsak knyttet til tre teoretikere. Den første er Harald Grimen, og hans forskning på bruk av skjønn i profesjonsutførelsen. Den andre er Frøydis Oma Ohnstad og hennes forskning rundt læreres bevissthet av hvilke normer og verdier en arbeider etter. Den tredje er Hilde Wågsås Afdal og hennes forskning rundt Lærerprofesjonens etiske plattform som en overordnet eller styrende plattform, og også om tenkningen rundt grunnleggende verdier i plattformen kontra handlingsrom for etisk refleksjon.

Hovedfunnet er at alle tre informantene hadde kjennskap til Lærerprofesjonens etiske plattform. Noen mer, andre mindre. Det var også variasjon i hvordan implementeringen hadde skjedd. Noen hadde brukt mye tid på å drøfte den, andre hadde vært innom den i drøftinger, men ikke drøftet den spesifikt. Alle tre informantene hadde allikevel gjort seg så pass mye erfaringer med den, at de kunne si at de opplevde den som nyttig, og at den satte ord på mye det de allerede gjorde i sin lærerhverdag. Noen opplevde den også som et godt rekkverk i arbeidet med å utvikle den etiske kompetansen i profesjonsutøvelsen.

Forord

Å skrive masteroppgave har vært en spesiell reise. Når en starter på et studium i godt voksen alder, er det mange barrierer som skal brytes. Å ta studiet *Erfaringsbasert master i Religion, livssyn og etikk*, har vært med på å gi meg mange nye erfaringer, og det har vært utviklende for meg, både som lærer og som menneske.

Studiet ble ekstra spesielt for meg, da jeg etter to års studium fikk konstatert lymfekreft. Jeg var veldig klar i hode til å starte på skrivingen av masteroppgaven, men kroppen var derimot ikke klar, og flere runder med cellegift gjorde at jeg måtte utsette skrivingen i halvannet år.

I denne situasjonen var det derfor utrolig godt for meg å høre fra min veileder Trine Anker: *Jeg følger deg til du er ferdig – uansett hvor lang tid det tar*. En stor takk til Trine for disse ordene. De gav pågangsmot, og tro på at jeg kunne komme i havn med oppgaven likevel. Takk også for god og konstruktiv veiledning underveis i skrivingen.

Takk til informantene som stilte velvillig opp til intervju. Uten deres deltagelse, ville det ikke blitt noen oppgave. Jeg kan ikke nevne navn, men takker dem likevel.

Takk til mine gode kollegaer Gudrun Nord-Varhaug og Kathrine Sæbø for språkvask, og korrekturlesing av manuset før trykking.

Til sist, men ikke minst vil jeg takke min mann, Gunnar! Han har oppmuntret meg til ikke å gi opp, selv om jeg ble syk. Takk for tålmodighet, støtte og oppmuntring på alle plan.

Nærbø, juli 2015

Sissel Goa Ånestad

Innhold

1.1 Bakgrunn for valg av oppgave	8
1.2 Oppgavens struktur	9
2. Teori.....	12
2.1 Undervisning – et etisk anliggende?	12
2.2 Tidligere forskning.....	13
2.3 Profesjoner	18
2.4 Etske teorier	20
2.5 Profesjonsetikk – normer og verdier	23
2.6. Studiens objekt; Lærerprofesjonens etiske plattform	25
3. Metode	28
3.1 Intervjuguiden	29
3.2 Utvalg.....	30
3.3 Intervjusetting	31
3.4 Lydopptak, transkribering og anonymisering.....	31
3.5 Analysemetode.....	32
4. Presentasjon av intervjumaterialet	33
4.1 Kjennskap til Lærerprofesjonens etiske plattform	33
4.2 Implementering på skolene	35
4.2.1 Implementering på skolen - informant B.....	35
4.2.2 Implementering på skolen - informant A	38
4.2.3 Hovedtillitsvalgt - informant C	39
4.2.4 Oppsummering.....	41
4.3 Erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform.....	42
4.3.1 Informant C - erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform.....	42
4.3.2 Informant A - erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform	44
4.3.3 Informant B - erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform.....	46
4.3.4 Oppsummering.....	47
5. Drøfting.....	48
5.1 Implementering av LEP; erfaringer om bevisstgjøring av verdier.	50
5.2 Implementering av LEP; om å reflektere etisk.....	51
5.3 Implementering av LEP; erfaringer om bruk av skjønn.	52
5.4 Konklusjon og veien videre	55
6. Litteraturliste.....	58

7. Vedlegg.....	60
7.1 Lærerprofesjonens etiske plattform.....	60
7.2 Intervjuguide	61
7.3 Intervjuguide	62

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av oppgave

Forskning har vist at en som lærer gjør minst 700 valg hver eneste dag.¹ Disse valgene må ofte tas uten lang betenkningstid, og en har ikke alltid mulighet til å reversere dem. Valgene en gjør, får også som oftest konsekvenser for mange, både elever, foreldre og kollegaer, og det er derfor av stor betydning at en har reflektert over hvilke verdier og grunnforutsetninger en gjør sine valg ut fra.

I min lærerhverdag opplever jeg at valgene den enkelte lærer tar, ofte er basert på lærerens privatmoral, og ikke på et sett av felles verdier og normer. Drøfting av etiske valg og dilemma har heller ikke så ofte vært på dagsorden i fellesdrøftinger i kollegiet.

Bevissthet rundt verdier og valg er også mye fremme i både media og i samfunnsdebatter. Et eksempel på dette finner vi i Geir Lippestad sin bok: «Det vi kan stå for». Han forteller at da han startet på oppgaven med å forsvare Anders Behring Breivik etter Utøya massakren, skrev han ned tre ord på en gul lapp; Verdikommisjonen = rettsikkerhet, demokrati.² Disse ordene brukte han gjennom hele prosessen som korrektiv til hvilke valg han skulle ta, og som retning for avgjørelser i dilemma som oppstod. Gjennom boken kommer det tydelig frem at verdier var med på å sette retning for valg. Han løfter frem menneskeverd, rettsikkerhet og demokrati og viser hvordan disse verdiene som var med på å forme folks oppfatning av rettsprosessen mot Anders Behring Breivik.

Da Utdanningsforbundet i 2012 vedtok *Lærerprofesjonens etiske plattform*,³ (heretter kalt LEP), opplevde jeg det som et viktig løft i forhold til å reflektere rundt verdier og valg, for derigjennom å høyne den etiske bevisstheten hos lærerprofesjonen. I yrkesutøvelsen som lærer, handler mye om tillit. Tillit fra foreldre, som ønsker å oppleve at deres barn blir godt ivaretatt, tillit fra kollegaer og også fra samfunnet generelt. Denne tilliten kan ikke lovfestes. Tillit er noe må en fortjene, den kan ikke kreves. Det er ut fra hvordan arbeidet utføres, hvilke valg en tar, at tillit skapes.

---

¹ Ohnstad 2015: s.5

² Geir Lippestad 2013: s.62

³ Utdanningsforbundet 2012

Hovedtanken i oppgaven er å se på hva som skjer når lærerprofesjonen får en slik etisk plattform, og finne ut hvilke prosesser som settes i gang. Problemstillingen for denne oppgaven kom ut fra et ønske om å finne ut hva Lærerprofesjonens etiske plattform har betydd for lærerhverdagen. Jeg opplevde det som viktig og nyttig at den ble vedtatt, men hadde et ønske om å finne ut om den hadde fått en mer konkret betydning for skolehverdagen.

Jeg har valgt ut en kommune, og har sett på hvordan plattformen har blitt implementert på et par skoler i denne kommunen. I tillegg har jeg undersøkt hvordan tenkningen og strategien hos hovedtillitsvalgt i kommunen har vært i forhold til arbeidet med LEP.

Grunnen til at jeg valgte denne kommunen, var at Utdanningsforbundet (i vår region) mente at det var den kommunen i regionen som hadde arbeidet mest med implementeringen av plattformen.

Lærerprofesjonens etiske plattform gjelder både for lærere og for førskolelærere. Jeg har i denne oppgaven valgt å avgrenset intervjuene til kun å gjelde lærere på ungdomsskoler.

I siste runde av oppgaveskrivingen, kom EtiPP⁴ inn som en referanse. Både presentasjonen av intervjumaterialet og drøftingen var ferdigskrevet da rapporten forelå. Jeg valgte likevel å trekke resultatene av rapporten inn i oppgaven, da det var spennende å sammenligne funnene. Det var påfallende mange sammenfallende funn, og dermed var rapporten med på å understreke funnene i denne oppgaven.

1.2 Oppgavens struktur

Innledningsvis i oppgaven, tar jeg for meg historikken rundt Lærerprofesjonens etiske plattform. I teoridelen går jeg inn på om undervisning er et etisk anliggende. I tillegg tar jeg opp hva en legger i ordet profesjoner. Til slutt i den delen går jeg inn på profesjonsetikk og forskjellige etiske teorier. Med utgangspunkt i LEP, ser jeg også på de verdier som ligger til grunn for denne, og hva plattformen sier om hvordan disse skal prege den enkelte lærers etiske valg.

---

⁴ Følgerefningsrapport utført av forskjellige forskere på oppdrag fra Utdanningsforbundet. Mer utvidet beskrivelse kommer senere i oppgaven.

Til slutt presenterer jeg resultatet av intervjuene jeg gjorde, da jeg undersøkte hvordan arbeidet med implementering av plattformen hadde foregått på de to skolene jeg hadde valgt ut, og på hvordan hovedtillitsvalgt hadde jobbet for å gjøre plattformen kjent.

1.3 Historikk

Hvordan ble Lærerprofesjonens etiske plattform til? Jeg vil i det følgende gi en kort historisk oversikt over prosessen frem til oktober 2012 da LEP ble vedtatt av Utdanningsforbundets sentralstyre 25.okt 2012.

Det pedagogiske arbeidet i skoler og barnehager har vært forankret i grunnleggende verdier, som f.eks. i Kunnskapsløftet:

Oppfostringa skal tuftast på grunnleggjande kristne og humanistiske verdier, og bere vidare og byggje ut kulturarven, slik at ho gir perspektiv og retning for framtid. Synet på menneskeleg likeverd og vørndnad er ein spore til stadig på nytt å sikre og utvide fridommen til å tru, tenkje, tale og handle utan skilje etter kjønn, funksjonsevne, rase, religion, nasjon eller posisjon. Dette grunnsynet er ei varig kjelde til endring av samfunnet for å betre menneska sine kår.⁵

Etiske retningslinjer hadde derimot ikke vært nedfelt i skriv eller vedtekter, og det hadde gjennom flere år blitt ytret ønske om, og meldt behov for yrkesetiske retningslinjer. I 1998 vedtok Lærerforbundet en yrkesetisk plattform, og et etisk verdigrunnlag for pedagoger ble i 2000 vedtatt av Norsk Lærerglag.⁶ En hadde allikevel ikke en yrkesetikk som gjaldt for alle lærere, uansett hvilken fagorganisasjon en tilhørte. På Utdanningsforbundets landsmøte i 2009 ble det vedtatt følgende:

«Utdanningsforbundet vil forankre og synliggjøre våre verdier, rettigheter og plikter som førskolelærere, lærere eller ledere gjennom å utarbeide yrkesetiske retningslinjer».⁷

Ut fra dette vedtaket ble det satt gang arbeid med å jobbe frem en felles etisk plattform for førskolelærere, lærere og ledere i barnehage og skole, uavhengig av fagforeningstilhørighet. Arbeidet ble meget omfattende og det var preget av åpne prosesser, med høringer i flere omganger. Nye begrep som kom inn var; profesjonsetikk i stedet for yrkesetikk, og etisk plattform ble også brukt i stedet for etiske retningslinjer.⁸ En referansegruppe bestående av 20 medlemmer startet i 2012 arbeidet med et førsteutkast. Dette førsteutkastet ble så gjennomgått

---

⁵ Kunnskapsløftet 2006, Generell del

⁶ Amland (2014)

⁷ Veien fram til vedtatt plattform (2013)

⁸ Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 95

av 14 forskere. Disse forskerne hadde bred erfaring i å arbeide med profesjonsetikk. Tilbakemeldingene fra disse forskerne dannet så grunnlaget for et nytt revidert utkast. I slutten av mars 2012, ble dette utkastet til slutt vedtatt av Utdanningsforbundet som høringsutkast. Høringsrunden var omfattende. Utkastet ble sendt til Utdanningsforbundets fylkeslag samt en rekke eksterne aktører. De eksterne høringsinstansene bestod av øvrige lærerorganisasjoner, studentorganisasjoner, alle landets lærerutdanninger, utdanningsmyndigheter (Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, KS og Private Barnehagers Landsforbund). I tillegg ble det sendt til andre aktører som også har ansvar og interesse for utdanningsløpet, som de nasjonale foreldreutvalgene, Barneombudet, VOX og Elevorganisasjonen. Totalt ble 77 høringsbrev sendt ut.⁹ Da fristen hadde gått ut 25.mai 2012, hadde Utdanningsforbundet mottatt 41 høringsvar.

Innspillene som kom, ble tatt med i det reviderte plattformutkastet som ble laget. Det utkastet ble så på nytt behandlet i Utdanningsforbundets råd og utvalg, og til slutt vedtatt av Utdanningsforbundets sentralstyre 25.okt 2012. Lærerprofesjonens etiske plattform skulle ikke bare gjelde for Utdanningsforbundets medlemmer. Derfor var det underveis i prosessen også møter med de andre lærerorganisasjonene, og Plattformen ble vedtatt i Skolenes Landsforbund samtidig som den ble vedtatt i Utdanningsforbundet.¹⁰

I 2013 gav Utdanningsforbundet i Rogaland ut et Idehefte til bruk under arbeidet med LEP.¹¹ Heftet har en praktisk tilnærming til innholdet i den profesjonsetiske plattformen. Det setter på dagsorden både oppgaver og verdier som er relevante for yrkesutførelsen, og har også mange konkrete caser som kan brukes som eksempler. Utdanningsforbundet sentralt har også etter hvert fått en stor mengde med lenker og materiell på sin nettside. Noen eksempel på materiell som finnes er: filmatiserte og skriftlige caser av etiske utfordringer, debathefte fra fylkeslaget i Sogn og Fjordane og en startpakke for ledere, tillitsvalgte og andre. I tillegg blir det i hver utgave av bladet Utdanning presentert eksempel på etiske dilemma som kan drøftes i lærerkollegiet. Materialet er lett å bruke, og det kan gi god drahjelp i arbeidet med å gjøre plattformen kjent på skoler og barnehager.

---

⁹ Veien fram til vedtatt plattform (2013)

¹⁰ Veien fram til vedtatt plattform (2013)

¹¹ Ideheftet 2013

2. Teori

2.1 Undervisning – et etisk anliggende?

Tenkningen om at undervisning har en etisk side, er ikke ny. En finner dette både i religiøse sammenhenger, som f. eks hos Buddha, og også hos pedagoger, som f.eks. Dewey.¹² En kan si at det er to hovedgrunner til at en kan se på undervisning som også et etisk anliggende. Den første er fordi det handler om målstyrte aktiviteter. Undervisningen har en retning, og et mål, og som lærer ønsker en at elevene skal nå målene. Både kortsiktige mål i skolehverdagen, og langsiktige mål – lære for livet. En prøver derfor å påvirke elevene i retninger, som en som lærer har definert som gode. På denne måten kan en si at en som lærer gjør valg på vegne av elevene. Samtidig er forholdet mellom lærer og elev ujevnt. Som lærer står en i en overordnet posisjon overfor eleven, og har en makt som det er forventet at en bruker med klokskap. Samtidig er det lærerens rett og plikt til å utføre det samfunnsmandatet som er nedfelt i læreplaner og forskrifter. Oppdraget er å legge til rette for at eleven utvikler seg til å bli «gagns» mennesker, i vårt demokratiske samfunn.¹³

Spørsmålet blir så om alle valg en lærer tar er etiske handlinger, det vil si at de bygger på moralske valg. Dersom en tenker at valgene en tar får konsekvenser for andre, så kan de i prinsippet oppfattes som moralske valg. Lærerens valg får ofte konsekvenser for den enkelte elev, de lærer dermed moral gjennom den enkelte lærers etiske valg.

«Morals are caught, not taught»¹⁴

Ut fra sitatet ovenfor, kan en spørre om hvorfor det er viktig å satse på profesjonsetikk i skolen. På det spørsmålet kan en sikkert gi mange svar. En av grunnene er i følge Frøydis Oma Ohnstad, at fokus på etikk fremmer god praksis. Ved større etisk bevissthet vil også fokuset på de gode og rette handlingene i skolehverdagen bli større. I tillegg er vektlegging av profesjonsetikk en kvalitetssikring slik at det er elevenes interesser som settes i høysetet, og ikke lærerens egeninteresser.¹⁵

Fokus på etikk blir ofte et spørsmål om hvilke verdier som skal prege skolens virksomhet. Eksempel på noen av disse verdiene finner en nedfelt i den generelle delen av læreplanen, og de er dermed noe lærerne er forpliktet på. Respekt for menneskeverdet, likeverd og likestilling

---

¹² Ohnstad 2015: s. 10

¹³ Ohnstad 2015: s. 10

¹⁴ Hansen 1995: s. 60

¹⁵ Ohnstad 2015: s.9

mellom kjønn, er kanskje de mest fremtredende verdier en finner i denne delen av Kunnskapsløftet.¹⁶

En tredje grunn til at det er viktig å løfte frem etikken i skolen, er at å tenke etisk er en viktig side ved det å være menneske. Som lærer er det viktig å samhandle, både i klasserommet, med kollegaer og med foreldre. Gjennom etisk tenkning kan en få et bedre grunnlag for samhandling, og for å finne ut hva som er rett handling i forhold til andre.¹⁷

Ut fra dette kan en kanskje si at ethvert profesjonelt valg en gjør som lærer, har en etisk side, og at det derfor er viktig at den etiske refleksjonen får en naturlig plass i lærerens hverdag. Dette er grunnen til at jeg har valgt å studere dette feltet. Jeg vil i første del av dette kapitlet beskrive noe av den forskning som er gjort på feltet. Deretter vil jeg gå inn på sentrale begreper og på etiske teorier. Til slutt i kapitlet vil jeg gå nærmere inn på oppgavens objekt; Lærerprofesjonens etiske plattform, og fokusere både på innhold og på prosesser under utviklingen.

2.2 Tidligere forskning

Hvilken rolle profesjonene spiller i samfunnet, og hva den enkelte profesjon gjør, er innholdet i de vitenskapelige studiene som går under samlebetegnelsen profesjonsstudier. Et sentralt tema i disse studiene er hvordan vitenskapelig forskning skal påvirke utdanning og praksis. I forskningen brukes både kvantitative og kvalitative metoder for å sammenligne profesjoner, i den hensikt å finne likheter og ulikheter.¹⁸

Forskning på profesjoner og profesjonsetikk har ikke en lang tradisjon i Norge. Høsten 1999 ble Senter for profesjonsstudier (SPS) åpnet ved Høyskolen i Oslo og Akershus. Intensjonen med senteret var å stimulere til forskning innen forskjellige felt av profesjonsstudier. I dag er SPS en viktig aktør innen utvikling av profesjonsstudier, både nasjonalt og internasjonalt. Forskermiljøet er bredt sammensatt, og det kunnskapsmessige og normative grunnlaget for profesjonene er sentralt i forskningen.¹⁹ SPS har bygget opp en stor database og har gjennomført ulike studier som blant annet «Profesjon, etnisitet og kjønn», "Det er kunnskapene mine dere trenger, ikke språket mitt", «Universitet for å løse

---

¹⁶ Kunnskapsløftet (2006)

¹⁷ Ohnstad 2015: s.10

¹⁸ Senter for profesjonsstudier(SPS)

¹⁹ Senter for profesjonsstudier(SPS)

samfunnsoppdraget», «Raaen, forskning om profesjonsutvikling i skolen», «Wiborg, profesjonsidentitet i arbeidsmarkedet». «Lærerprofesjonalitet i spenningsfeltet mellom policy og profesjon». Dette er bare noen få eksempler på ulike studier som SPS har i sin database.

Denne oppgaven tar for seg et nytt og snevert felt innen studier av profesjonene. Hvordan er kjennskapen til Lærerprofesjonens etiske plattform, og hvilke erfaringer er gjort under implementeringen av den? I dette kapitlet vil jeg gå inn på beslektet forskning, som er med og danner grunnlag for drøftingen i denne oppgaven.

Forskning på profesjonsetikk er, som tidligere nevnt, av nyere dato. Da jeg skulle belyse problemstillingen for denne oppgaven, måtte jeg prøve å finne ut noe om hvilken forskning på området som kunne være bakteppe for min egen undersøkelse. Jeg har valgt å ta med en presentasjon av tre forskere, og deler av deres forskning er brukt som utgangspunkt og teorigrunnlag for drøftingen. Disse tre er Harald Grimen, Frøydis Oma Ohnstad og Hilde Wågsås Afdal. De har forsket på tema som er relevante for problemstillingen i denne oppgaven, og derfor gir deres teorier nyttige perspektiv i drøftingen av både hvordan kjennskap til, implementering av og erfaring med LEP er.

Harald Grimen begynte som professor i profesjonsetikk ved SPS i 2004. Han var med i oppbyggingen av dette senteret, og bidrog sterkt til å utvikle profesjonsstudier som eget forskningsfelt. Han døde dessverre i 2011, men har etterlatt seg mye skriftlig materiale som er grunnleggende i studier av profesjonene. Grimen var opptatt av å belyse kjerneproblemer i det å være profesjonell yrkesutøver, og har skrevet flere bokkapitler²⁰ i oversiktsverket *Profesjonsstudier. Profesjon og profesjonsmoral, profesjon og tillit, og profesjon og skjønn* er tema som han belyser i dette verket.

Et sentralt forskningstema for Grimen var den utbredte bruken av skjønn i profesjonsutøvelsen i Norge som velferdsstat.²¹ Han mente at skjønn ofte ikke ble analysert i forskning av profesjoner, og lanserte en skisse til teori om skjønn.²² Den skissen han presenterte inneholdt fire kjennetegn. For det første; en analyse må si noe skjønn som ressoneringsform, hvilke kjennetegn det har. Deretter må den si noe om omstendighetene

---

²⁰ Et av kapitlene; *Profesjon og skjønn* er skrevet sammen med Anders Molander

²¹ Molander og Giljes portrett av Harald Grimen (2011)

²² Grimen 2008: s. 179

rundt skjønn. I tillegg må analysen si noe om hvilke normative kontekster som innvirker på skjønn, og til sist noe om hvorfor det å utøve skjønn kan være problematisk.²³

Grimen deler begrepet skjønn inn i to hovedkategorier; strukturell forståelse av skjønn og epistemisk forståelse av skjønn. Strukturell forståelse av skjønn, blir av Grimen sammenlignet med hullet i en smultring.²⁴ En har som skjønnsutøver et rom med en viss frihet. Rammene rundt er derimot bestemt av visse standarder. Disse standardene er begrensninger og restriksjoner som er bestemt av en myndighet, og som en ikke kan la være å forholde seg til. Det utslagsgivende for strukturelt skjønn er derfor hvilke standarder som er gjeldende, og hvilken myndighet som har tildelt rett til å utøve skjønn.²⁵

I epistemisk utøvelse av skjønn er hensikten å skille noe fra noe annet. Det skjer gjennom praktiske resonnering ut fra noen gitte normer; noen garantister. Disse garantistene deler Grimen inn i pliktnormer, instrumentelle normer og teleologiske normer. Den viktigste variabelen i denne praktiske resonneringen blir, i følge Grimen; styrken på garantistene. For at det skal være skjønnsutøvelse, og ikke fri fantasi, må det finnes holdepunkter som en gjør de praktiske resonnement ut fra.²⁶

Den tredje faktoren, som Grimen mente måtte være med i en analyse av skjønn, var normative kontekster. Han mener at skjønn kan begrunnes ut fra tre prinsipper. Likebehandlingsprinsippet, reproducerbarprinsippet og individualiseringsprinsippet. Likebehandlingsprinsippet går ut på et rettslig skjønn, at en skaper «rettferdighet» mellom folk. Reproducerbarprinsippet er et klinisk skjønn, og sier noe om at dersom konklusjonen ikke kan reproduceres, så er den ikke troverdig. Individualiseringsprinsippet er et skjønn tatt ut fra omsorg av forskjellig art. Hensikten kan for eksempel være å øke funksjonsevne, eller minske smerte og lidelse. Grimen fremhever bevisstgjøring rundt bruk av skjønn, slik at en er seg bevisst skjønnets byrder.²⁷ Han mener også at et paradoks ved bruk av skjønn, er at det som regel er vanskeligst å utøve skjønn hvor det er mest påkrevd.²⁸ Jeg vil i min egen studie se på om skjønn er et tema som kommer opp når LEP implementeres rundt på skolene, og da vil Grimens forskning rundt dette temaet være et godt bakteppe.

---

²³ Grimen 2008: s. 179

²⁴ Grimen 2008: s. 181

²⁵ Grimen 2008: s. 181

²⁶ Grimen 2008: s. 184

²⁷ Grimen 2008: s. 195

²⁸ Grimen 2008: s. 184

Frøydis²⁹ Oma Ohnstad skrev i 2008 sin doktoravhandling om; *Profesjonsetiske dilemmaer og handlingsvalg i lærerutdanningens praksisskoler*. Hun så på hvordan lærere i sin skolehverdag samtalte om profesjonsetiske dilemmaer. I undersøkelsen kom det frem at de fleste utfordringene var knyttet til relasjoner, ikke så mye til innholdet i undervisningen. Valgene ble ofte tatt ut fra erfaring, både personlig erfaring, og fra liknende situasjoner. En gjentatt begrunnelse for valgene, var «barnets beste», men det kom også frem at hensynet til kolleger ofte veide mer enn hensynet til barnet. Det kom også frem at valgene ofte ble tatt ut fra privatmoral, og ikke ut fra en felles profesjonell etikk.³⁰

Ohnstad gav også i 2008 ut en bok: *Profesjonsetikk i skole, Lærernes etiske ansvar*. Denne boken kom ut i ny og revidert utgave i 2015. Da det ikke er utgitt så mange bøker om lærernes profesjonsetikk, har denne boken vært nyttig for meg i oppgaveskrivingen, og da spesielt ut fra hennes forskning om de ulike normene i læreryrket. Hun har i sin forskning funnet ut at når lærerne gjør etiske valg i yrkesutøvelsen, så tas valgene ofte ut fra deres private moralske og etiske normer og verdier.³¹ I sin bok henviser hun også til professor Gunnel Colnerud³², som har delt læreryrkets normer inn i sju kategorier. Disse kategoriene, mener Ohnstad, kan være med å belyse kompleksiteten i de valgene en gjør som en profesjonell yrkesutøver. Hun mener videre at lærernes verdier og normer både har en sosiologisk og en individuell dimensjon, og at de gjensidig påvirkes av hverandre.

Ut fra sin forskning, mener derfor Ohnstad, at det er viktig for en lærer å kunne være bevisst hvilke normer og verdier en arbeider etter, og samtidig kunne sette ord på og gjenkjenne norm- og verdikonflikter som en møter på i det daglige arbeidet.³³ I drøftingen vil jeg prøve å se på hvordan bevisstheten rundt verdiene i LEP er. Hvilke refleksjoner som kommer frem under arbeidet med implementeringen av den.

Hilde Wågsås Afdal har som spesialområde profesjonsforskning. Hun disputerte i 2012 for doktorgrad, avhandlingens tittel var *Comparative research in teacher education; methodological challenges and issues for practice and policy*. Avhandlingen la vekt på:

---

²⁹ Grimen 2008: s. 183

³⁰ Ohnstad 2008

³¹ Ohnstad 2015: s. 39

³² Colnerud 1995: *Etik og praktik i læreryrket; en empirisk studie av læreres yrkesetiske konflikter i grundskolan*; De sju normene er: profesjonsetiske normer, profesjons-spesifikke normer, fagspesifikke normer, systemnormer, sosiale normer, ego-beskyttende normer og personlige normer

³³ Ohnstad 2015: s. 49

prosesser og relasjoner involvert i utviklingen av læreres profesjonelle kunnskap i Norge og Finland.³⁴

I sin forskning har hun vært opptatt av profesjoner og profesjonsutvikling. I den senere tid har hun mer dreid interessen over mot profesjonsetikk, og har nylig skrevet bokkapitlet *Det gode og det rette i profesjonsutøvelsen – hvordan blir det til?*³⁵ Der tar hun for seg og analyserer både intensjonene, innholdet og prosessene rundt utviklingen av innholdet i LEP. Det er spesielt motsetningsparene hun trekker frem i bokkapitlet, som har vært nyttige i drøftingsdelen av denne oppgaven. I denne oppgaven er det to motsetningspar som jeg undersøker nærmere. Det første er om LEP oppfattes som en overordnet plattform, eller om den er styrende for hverdagsnivået. Det andre er tenkningen rundt grunnleggende verdier, kontra handlingsrom for etisk refleksjon.

Hilde Wågsås Afdal har også ledet følgeforskningsprosjektet for Etikk i profesjonell praksis; *EtiPP- Studier av strategi, prioriteringer og måloppnåelse knyttet til lærerprofesjonens etiske plattform..* EtiPP bestod av en gruppe forskere som, på oppdrag for Utdanningsforbundet, har studert arbeidet med den profesjonsetiske plattformen. De skulle undersøke hvordan kjennskap til og arbeidet med Lærerprofesjonens etiske plattform har vært rundt om i landet, samtidig som de skulle gi innspill til Utdanningsforbundet hvordan LEP kan innarbeides til å bli et redskap i videreutviklingen av den profesjonelle læreren også i fremtiden.

Resultatet av undersøkelsen ble lagt frem i juni 2015. I denne redegjørelsen bruker jeg kun ordet lærere, selv om det i rapporten brukes både lærere og førskolelærere. I rapporten kommer det frem at det er mange lærere som kjenner til Lærerprofesjonens etiske plattform, og at gjennom implementeringen av den er det satt i gang mange prosesser på kort tid. Det er skapt en tydelig bevissthet rundt plattformen ved å informere gjennom de forskjellige nivåene i Utdanningsforbundet. Selv om det oppleves som viktig å ha fått en profesjonsetisk plattform, så er det likevel ikke så mange som har jobbet inngående med den. På de skolene som har jobbet med den, er det oftest de konkrete casene fra Utdanningsforbundet som har blitt drøftet. LEP har da fungert som en ramme og en igangsetter for drøftingene. Selve innholdet i plattformen har det vært lite uenighet om. Det kommer frem at lærerne opplever LEP som et vidt og overordnet rammeverk, samtidig som den har verdier som er fastlagt.

---

³⁴ Om oss - forskergruppen EtiPP (2014)

³⁵ Afdal, Røthing og Schjetne (2014)

Tenkningen rundt profesjonsetikk er litt vag, og samtalene kunne bli litt ulne og uklare. Dette kom ut fra opplevelsen av manglende språk rundt temaet. I den praktiske hverdagen ble profesjonsetikk mest knyttet til de nære relasjoner, og ikke så mye til samfunnsmandatet. Gjennomgående ble den likevel sett på som viktig både for personlig utvikling, og også av avgjørende betydning for «den gode lærer» rollen.

Det kommer også frem i rapporten at Utdanningsforbundets mål for både for generell styrking av den profesjonsetiske tenkningen, og for implementeringen av plattformen ennå ikke er oppnådd. Implementeringen må ses på mer som en stadig pågående prosess.

Dette er en rapport fra et følgeforskningsprosjekt. Den er likevel med i dette kapitlet, da den bidrar med viktige funn som er nyttige for denne oppgaven. Mens rapporten gir et rikt innblikk i ulike problemstillinger, har jeg valgt å konsentrere meg om «kjennskap til», «implementering av» og «erfaringer med» LEP, og undersøke disse tre innfallsvinklene ut fra tre informanter.

Profesjonsetikk er på mange måter sentreringspunktet i denne oppgaven. Ordet er satt sammen av begrepene profesjon og etikk. I det følgende vil jeg gå nærmere inn på disse to begrepene, og utdype flere sider ved dem.

2.3 Profesjoner

Profesjoner møter vi fra vi blir født til vi dør. Profesjonene har ansvar for menneskers ve og vel, og i utførelsen av profesjonen er det ofte en stor grad av skjønn. De har stort ansvar for både mennesker og økonomi, og har dermed mye makt. Samtidig er profesjonene avhengig av tillit både fra de som møter dem, og fra myndighetene.³⁶

Hva er egentlig forskjellen mellom en profesjon og et yrke? Begrepet *profesjoner* blir ofte brukt om yrkesgrupper som til en viss grad er selvstyrende; de er autonome i yrkesutførelsen. Styringen skjer da ofte ut fra eksklusiv fagkunnskap og en yrkesetikk. I tillegg blir profesjoner brukt i samfunnsstyringen; dersom en gir en yrkesgruppe profesjonsstatus, regulerer en også markedet i forhold til tjenestene som denne yrkesgruppen representerer.³⁷ Den klassiske bruken av ordet profesjon har ofte lagt til grunn at utdanningen har en viss lengde og at

---

³⁶ Senter for profesjonsstudier (SPS)

³⁷ Profesjon, profesjonsutøvelse og styring (2011)

yrkesgruppen har enerett på sitt område.³⁸ Eksempel på slike yrker, som ofte har blitt regnet som klassiske profesjoner er leger og prester. I dagligtalen derimot, er profesjon ofte synonymt med yrke. Da forutsettes det kun at yrke krever en bestemt yrkesfaglig utdanning. Dagens forskning ligger et sted midt mellom disse to definisjonene.

Den klassiske definisjonen av profesjon legger til grunn fire kriterier. Det første kriteriet er at det må ligge en systematisk teori til grunn.³⁹ Profesjonelle yrkesutøvere må ha som utgangspunkt en base av felles kunnskap, og at denne kunnskapen, i yrkesutførelsen, kommer befolkningen til gode.⁴⁰ Det andre kriteriet er autoritet. Det vil si en eller annen form for godkjenning, slik at en kan utøve yrket. Dersom, for eksempel en lege ikke har denne godkjenningen – autorisasjonen, kan vedkommende ikke praktisere som lege. Samme type godkjenning finnes derimot ikke for lærere. I dagens skole kan en praktisere som lærer uten godkjent utdanning, men da kun som vikar. Det tredje kriteriet er at en som yrkesutøver er autonom. At en kan ta egne, selvstendige valg på faglig grunnlag. Ingen kan gå inn og styre de faglige prioriteringene, og en må selv stå for de valg en gjør.⁴¹ Det siste og fjerde kriteriet er profesjonsetikk. Egne etiske retningslinjer må være utformet, og for å sikre at disse retningslinjene følges, skal det opprettes et etisk råd/en nemd. Ved eventuelle brudd på de etiske retningslinjene, vil det bli sanksjoner fra nemda/rådet. Profesjonsetikken skal sikre at rettighetene til pasienten/klienten/barnet blir ivaretatt i yrkesutførelsen, og også at tilliten til profesjonen, fra samfunnets side, opprettholdes.⁴²

Læreryrket har ikke oppfylt de ovennevnte klassiske kriterier fullt ut, og har derfor ikke blitt regnet som en profesjon. I fagmiljøer har læreryrket blitt regnet som en semiprofesjon; uten autorisasjon, og med en kunnskapsbase som ikke er avgrenset og tydelig. I tillegg blir hevdet at den autonome læreren blir begrenset av læreplaner som er sentralstyrt og detaljerte. De etiske retningslinjene har heller ikke vært på plass før i 2012, så derfor har ikke læreryrket blitt regnet som en profesjon i streng tolkning av profesjonsbegrepet.⁴³

I dag er dette skillet mellom profesjon og semiprofesjon for det meste utvisket. Samtidig er samfunnets krav til læreryrket blitt mer tydelig, og forventningen til den enkelte lærer om høy kompetanse og profesjonalitet i yrket er klar og uttalt. Med bakgrunn i dette stiger også

---

³⁸ Ohnstad 2015: s. 16

³⁹ Ohnstad 2015: s. 16

⁴⁰ Grimen, 2008a, s. 71

⁴¹ Ohnstad 2015: s. 17

⁴² Ohnstad 2015: s. 17

⁴³ Ohnstad 2015: s. 18

profesjonsetikken frem som en viktig arena. Hvorfor den er viktig, vil jeg komme mer tilbake til senere i oppgaven.

2.4 Etske teorier

Etikk og moral er begrep som ofte brukes om hverandre i dagligtalen. Begge begrepene tar for seg valg, om hva som er rett og galt, hva som god eller dårlig adferd. Dersom en på en enkel og folkelig måte skal definere dem, kan en si at etikken er den teoretiske tilnærmingen og moralen er praksisen. I etikken reflekterer en systematisk over adferden, og i moral er erfaringer samlet ut fra oppfattelsen av hva som er rett og galt.⁴⁴ I denne oppgaven blir etikk og moral ikke delt opp, men mer sett på som en helhet. Spørsmålet blir heller; hva er det gode og det rette?⁴⁵

Det finnes en rekke normative etske teorier. Samtidig er det ikke alltid så lett å definere hva normativ etsk teori er, eller i det minste bør være. Teoriene har et felles utgangspunkt; det gode og rette. I normativ etsk teori prøver en så å argumentere for hvordan en skal oppnå det rette og det gode, selv om de ulike teoriene legger til grunn forskjellige verdier og prinsipper. En skiller innenfor normativ etikk mellom deontologisk etikk og teleologisk etikk. Hovedskille mellom disse to retningene er at den førstnevnte har fokus på situasjonen, og den sistnevnte har fokus på konsekvensene.⁴⁶ Jeg vil gi et kortfattet bilde av disse forskjellige etske teoriene i de neste avsnittene med å belyse fire moralfilosofiske tradisjoner; teleologisk etikk, deontologisk etikk, relasjonsetikk og dydsetikk.⁴⁷

Innenfor teleologisk etikk er det resultatet som teller. Innenfor nytteetikk -utilitarisme- er det gode nyttig, og det nyttige det gode. Det nyttige er derimot ikke målet. Ifølge utilitarismens grunnlegger, Jeremy Bentham, er det endelige gode å oppnå lykke. Denne lykken har en egenverdi, og det hører til menneskets natur å strebe etter den.⁴⁸ Utilitarismen får senere en annen utgave; konsekvensetikk. I konsekvensetikk er spørsmålet hvilke konsekvenser de enkelte valg og handlinger får. Det er det som er avgjørende for om handlingen ses på som rett og god. Valgene en gjør blir målt etter hva resultatet av dem blir.⁴⁹ I følge

---

⁴⁴ Ohnstad 2015: s. 15

⁴⁵ Afdal 2014, s. 30

⁴⁶ Ohnstad 2015: s. 26

⁴⁷ Afdal 2014, s. 31

⁴⁸ Afdal 2014, s. 31

⁴⁹ Afdal 2014, s. 33

konsekvensetikken skal en spørre seg hva som gir størst mulig lykke for flest mulig mennesker. John S. Mill er en av dem som fremsatte denne etiske tenkningen. Utfordringen med denne tenkemåten, er at en ikke alltid er i stand til å forutse hvilke konsekvenser de valg en gjør får.⁵⁰

I deontologisk etikk er en opptatt av det rette, og av rette handlinger uten å tenke så mye på konsekvensene.⁵¹ Pliktetikk og regeletikk er eksempel på denne retningen. Immanuel Kant regnes som pliktetikkenes far. Hovedvekten i denne etikken er handlingene. En har som menneske plikter en må utføre, uansett konsekvensene. Det er i følge Kant viljen som gir handlingen moralsk verdi. Han løfter frem «viljens prinsipp» i sitt kategoriske imperativ.

Samtidig er de to mest kjente prinsippene tanken om menneskeverd og om universalitet.⁵² Menneskeretter er viktige i den pliktetiske tenkningen, og eksempel på pliktetikk er Den gyldne regel og De ti bud. I enhver profesjonsetikk finnes det pliktetikk. For lærere kommer det spesielt til syne i taushetsplikten/informasjonsplikten.⁵³ Styrken for både konsekvensetikk og regeletikk er at de kan hjelpe individet til å finne et klart svar på hva som er det rette og det gode. Svakheten er at grunnlaget for å finne dette svaret ofte er litt begrenset.⁵⁴

I relasjonsetikk blir vekten lagt på at mennesket er grunnleggende rasjonelt. Tenkningen er at det rasjonelle mellom mennesker er grunnleggende moralsk. Knud E. Løgstrup, en dansk teolog, er nært knyttet til denne etikken. Han hevder at det i grunnleggende mellommenneskelige relasjoner finnes noe en ikke kan fristille seg fra. Eksempel på dette er tillit, barmhjertighet og ærlighet. Den handlende har i følge Løgstrup forpliktelser og makt. Forpliktelsen ligger i at en som den handlende møter det enkelte menneske ut fra disse grunnfenomenene, og at en også utøver sin makt slik at det blir til det andre menneskets beste. Han brukte et bilde om at når en møter et annet menneske, så holder en noe av dette menneskes liv i sin hånd.⁵⁵ Som lærer er dette en nyttig tanke, og det er derfor viktig at en tar det ansvaret, og gjør sine valg ut fra elevens beste.⁵⁶

Omsorgsetikk har også fokus på relasjoner, men relasjonsetikk er dermed ikke ensbetydende med omsorgsetikk. Det mennesket en møter skal oppleve nærhet, oppriktighet og

---

⁵⁰ Ohnstad 2015: s. 31

⁵¹ Afdal 2014, s. 36

⁵² Afdal 2014, s. 36

⁵³ Ohnstad 2015: s. 27

⁵⁴ Afdal 2014, s. 44

⁵⁵ Afdal 2014, s. 40

⁵⁶ Ohnstad 2015: s. 28

ansvarlighet, og fokuset i tenkningen er empati. Etikken plasseres med andre ord i rommet som er mellom mennesker.⁵⁷ Både nærhetsetikk og omsorgsetikk finner en ofte i yrker som har med mennesker å gjøre. I yrke som lærer er det viktig å være nær, og omsorgsetikken kan gi god retning og veiledning.⁵⁸ Styrken med denne etikken er at grunnlaget for å finne et svar på det rette og det gode blir utvidet. Svakheten er at svaret ikke alltid blir så lett å finne.⁵⁹

Innen den fjerde moralfilosofiske retningen; dydsetikk, er sentreringspunktet det gode liv. Moralbegrepet i denne retningen er omfattende, slik det også er i omsorgs- og relasjonsetikken.⁶⁰ Aristoteles regnes ofte som dydsetikkens far. I sin tenkning om dyder og laster la han vekt på at det er dydene som mennesket skal strebe etter å realisere. Eksempel på dyder er visdom, mot, rettfærdighet og måtehold⁶¹. Mennesket er, i følge Aristoteles, ikke født med disse karaktertrekkene, men det er noe en bør streve etter. Dydene er grunnlaget for å handle rett i de etiske situasjonene en kommer opp i, og de kan ses på som midler for å oppnå målet; lykke. Tanken er at gjennom å praktisere dydene, ved å leve dem ut i praksis, kan en oppnå det gode og det rette.⁶² MacIntyre⁶³, som også er en representant for denne retningen, hevder at dydene læres gjennom konkrete handlinger og fortellinger. Disse fortellingene må være tykke, og inneholde både menneskelige egenskaper, konkrete handlinger og eksempel på hva som menes med det gode.⁶⁴ Oppsummert kan en si at denne retningen ser på moral -på det gode liv-, som en type praktisk visdom. Denne visdommen kan en erverve seg i og gjennom praktisk handling, og gjennom å utøve skjønn på middelveien.⁶⁵

Konklusjonene i de ovennevnte teorier, på hva som er rette og gode handlinger, er forskjellige, og ingen av dem har en fasit på hva som er rett i enhver situasjon. I dagliglivet tar en som oftest valg ut fra mer enn en teori. Likevel er de etiske teoriene et korrektiv til ens moralske oppfatninger, og kan gi viktige innspill i etiske vurderinger. I disse vurderingene kan de etiske teoriene gi grunnlag for tenkning både om hvilke normer en skal legge til grunn og også hvilke handlinger en ser på som moralsk riktige. Teoriene blir på denne måten

---

⁵⁷ Afdal 2014, s. 43

⁵⁸ Ohnstad 2015: s. 29

⁵⁹ Afdal 2014, s. 44

⁶⁰ Afdal 2014, s. 44

⁶¹ I følge Platon de fire kardinaldyder.

⁶² Afdal 2014, s. 45

⁶³ Skotsk filosof, blant annet kjent for sitt arbeid innen moralfilosofi, med vekt på dydsetikk. Er representant for en ny bølge av Aristotelesrennensanse.

⁶⁴ Afdal 2014, s. 46

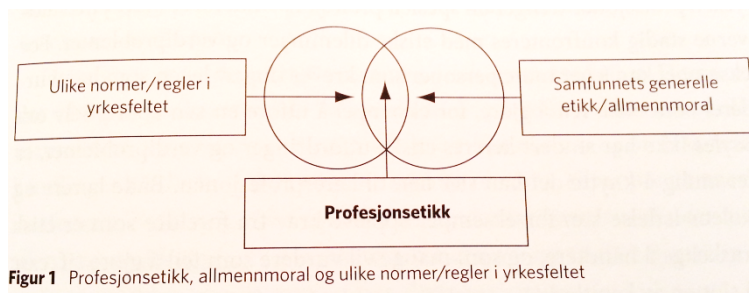
⁶⁵ Afdal 2014, s. 46

verktøy en kan bruke i etisk refleksjon.⁶⁶ Som lærer er det derimot viktig å bruke disse etiske teoriene med skjønn. Det er ikke virkeligheten som skal tilpasses teoriene, men teoriene kan være med på å belyse virkeligheten og dermed også valgene en gjør i hverdagen. Teoriene blir dermed et utgangspunkt for refleksjon når en kommer opp i etiske dilemma.⁶⁷ I det praktiske liv oppleves de derimot ikke som rene og avgrensede, men de både blandes og kan stå i motsetning til hverandre.

2.5 Profesjonsetikk – normer og verdier

Profesjonsetikken kan, som tidligere nevnt, bygge på flere av de ovennevnte etiske teorier. Den er etikk for et bestemt yrkesområde, og tilpasset etter det som kreves for yrket. Som lærer er det viktig å kunne sette profesjonsetikken inn i rett forhold til både samfunnets generelle almenmoral/etikk og til ulike normer for yrket.

Ohnstad illustrerer dette i sin bok på følgende måte:⁶⁸

Figur 1 Profesjonsetikk, allmenmoral og ulike normer/regler i yrkesfeltet

Ut fra denne figuren kan en si at profesjonsetikken finnes i skjæringspunktet mellom det som forventes fra samfunnets side og det som er spesifikke regler for yrket. Profesjonsetikken inneholder begrunnelser både ut fra etikk og fra normer og verdier. Jeg vil i det følgende se på normer og verdier koblet til læreres profesjonsetikk.

Normene kan deles inn i to kategorier; de deskriptive (beskrivende) og de preskriptive (foreskrivende). Preskriptive normer sier noe om hvordan noe bør være. Et eksempel på dette er verdidokumentet som Norsk Lærerlag vedtok i 2001.⁶⁹ I dette dokumentet er det mange «bør»/»skal». Det sies derimot lite om hvordan en skal omsette disse «bør» til praksis.

⁶⁶ Ohnstad 2015: s. 32

⁶⁷ Ohnstad 2015: s. 33

⁶⁸ Ohnstad 2015: s. 19. Brukt i denne oppgaven med tillatelse fra Ohnstad.

⁶⁹ Ohnstad 2015: s. 20

Samfunnets normer er ofte utgangspunkt for de normer som en finner i profesjonsetikken. Allikevel kan det i enkelte yrke være behov for spesifikke normer, som gjelder for det enkelte yrke. Dette gjelder ofte yrker, hvor en ofte må ta etiske valg og vurderinger; f.eks. leger og også lærere. Moralfilosofen Michael Bayles skiller mellom profesjonelle normer og rollerelaterte normer.⁷⁰ Profesjonelle normer er, ifølge han, en mer tydeliggjøring av samfunnets normer, og de gjelder for en gruppe eller mennesker som har spesielle oppgaver. Eksempel på dette kan være ansvar og forpliktelser som følger med det å være foreldre. De rollerelaterte normene er derimot rettet mot profesjoner, og er knyttet til regler for utøvelsen av profesjonen. De seier noe om hvordan en skal oppføre seg, og hvilke valg en bør ta i utøvelsen av yrket. Innenfor lærernes profesjonsetikk bør for eksempel en norm være at en ikke mottar personlige gaver fra enkeltelever/foreldre, da dette kan oppleves som bestikkelser.⁷¹ En kan dermed si at rollerelaterte etiske normer er profesjonsetiske normer, da de sier noe om situasjoner som er spesielt knyttet til profesjonsutøvelsen. Figuren som er vist ovenfor illustrerer at profesjonsetikken hører inn i en større enhet; allmennmoralen, og det er viktig at profesjonsetikken bygger på denne moralen, og også bruker den som et korrektiv.

Verdier er grunnleggende i dagens samfunn. Mange virksomheter og bedrifter har satt verdier på agendaen, og verdibasert ledelse krever tydeliggjøring av nøkkelverdier og etiske tenkning. Noen grunnleggende verdier er, i følge Bayles, beskyttelse mot skade, frihet og selvbestemmelse, like muligheter og privatliv.⁷² Han mener at dette er verdier som den profesjonelle yrkesutøvelsen må prøves mot. I LEP finner en mye av de samme grunnleggende verdier, da med vekt på menneskeverdet og betydningen av mennesket som fritt og tenkende individ.

I følge Bayles består lærernes profesjonsetiske normer både forpliktelser og muligheter.⁷³ I LEP er det synliggjort hvordan at en lærers oppgave er satt sammen av mange og varierte oppgaver. En har både forpliktelser, ansvar og krav som lærer. Plattformen tydeliggjør dette på en konkret måte.⁷⁴ Ansvar ligger i å skape gode forhold for læring, og sikre kvalitet i undervisningen. Samtidig skal en legge til rette for elevens utvikling både faglig og sosialt. Disse ansvarsprinsippene er ganske vide, og det er lærerens oppgave å avgrense og definere ansvaret. Her kommer dydsetikken og tanken om det gode liv inn som viktige faktorer. I

---

⁷⁰ Bayles 1989: s. 17

⁷¹ Ohnstad 2015: s. 21

⁷² Bayles 1989: s. 21

⁷³ Bayles 1989: s. 22

⁷⁴ Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 104

tillegg finnes det pliktregler som en ikke kan definere seg bort fra. Eksempel på dette er opplysnings-, og taushetsplikt.⁷⁵ Disse lovene er også med på å tilrettelegge for valg av det rette og det gode.

Så langt viser det ovennevnte at etiske teorier og forståelse av profesjon ligger til grunn for den profesjonsetiske tenkningen. Et sentralt punkt i lærernes profesjonsetikk tillit. Tillit kan en derimot ikke kreve, det er måten en utfører yrket på, som må være tillitsskapende. At en er profesjonell og autonom i både faglige og relasjonelle valg. Valgene en gjør skal samtidig ta hensyn til både enkeltpersoner og til samfunnsoppdraget. Dette er den ideelle intensjonen med profesjonsetikken, og den bør løftes frem som noe positivt og verdifullt, mer enn noe som begrenser.⁷⁶

2.6. Studiens objekt; Lærerprofesjonens etiske plattform

Utdanningsforbundet startet i 2009 prosessen med å få til yrkesetiske retningslinjer for lærerprofesjonen, uavhengig av hvilken fagforening en tilhørte. I Utdanningsforbundets skriv fra 2011 blir intensjonene bak arbeidet med plattformen uttrykt på denne måte:

Utdanningsforbundet utvikler en profesjonsetisk plattform for å:

- videreutvikle etisk forsvarlig praksis i barnehage og skole
- fremme felles ansvar for beslutninger, slik at ikke førskolelærere, lærere og ledere blir stående alene i møte med dilemmaer og vanskelige valg i yrkeshverdagen
- høyne profesjonens etiske bevissthet
- høyne tilliten mellom profesjonen og samfunnet
- i større grad stå for, og begrunne valgene vi tar⁷⁷

I dette formålet vektlegges både en styrking av lærernes profesjonsidentitet, samtidig som samfunnets forståelse av lærermandatet blir tydeliggjort. Det kommer frem et ønske om å koble sammen både praksis, profesjonalitet, etikk, autonomi og samfunnsmandatet.⁷⁸ Styret for Utdanningsforbundet mente plattformen skulle være kortfattet og den ble utformet ut fra følgende prinsipper:

- verdier med bred støtte si samfunnet
- likhetsprinsippet (like tilfeller skal behandles likt)

---

⁷⁵ Ohnstad 2015: s. 23

⁷⁶ Ohnstad 2015: s. 25

⁷⁷ Utdanningsforbundet 2011

⁷⁸ EtiPP 2015, s. 19

- offentlighetsprinsippet (det en gjør tåler offentlighetens lys)
- verdiene som er forenlige med samfunnets verdipluralisme
- en balanse mellom det spesifikke og det generelle
- at hovedlojaliteten skal være hos barnehagebarna og elevene, samt i samfunnsmandatet til lærerne⁷⁹

Disse prinsippene viser at Utdanningsforbundet ønsker en tydelig retning på plattformen, samtidig som den skal være vid nok til å inkludere alle. Den skal være transparent og tilgjengelig for både profesjonen og samfunnet. Det viktigste er likevel at prinsippene viser tydelig hvor hovedlojaliteten skal ligge, og at de dermed setter en standard for hva som er sentreringpunktet.

Jeg vil i det følgende se på hvordan LEP er utformet og hva som er vektlagt. Selve plakaten presenterer innholdet er på en side.⁸⁰ Innholdet i plattformen er tredelt; Første del starter med en generell innledning med presentasjon av lærerprofesjonen, av samfunnsmandatet og av hvordan verdier og holdninger er påvirkningsfaktorer. Deretter presenteres plattformen som et felles verktøy for å videreutvikle den profesjonsetiske tenkningen for alle profesjoner.

I andre del blir lærerprofesjonens verdier presentert. Her er det valgt en firedeling:

1. Menneskeverd og menneskerettigheter, 2. Profesjonell integritet, 3. Respekt og likeverd, 4. Personvern. Disse fire verdiene blir koblet både til samfunnet og til skolehverdagen. Den tredje delen vektlegger det etiske ansvaret som tillegges både den enkelte lærer overfor elever/barnehagebarn, for kollegiet på arbeidsplassen og for profesjonen i møte med samfunnsmandatet. Dette etiske ansvaret er eksemplifisert med mange kulepunkt, hvor den yrkesetiske utførelsen er mer konkretisert.

I et tidligere avsnitt var jeg inne på grunnleggende verdier som Bayles mener er viktige i i samfunnet⁸¹, og mange av de verdiene som Bayles fremhever, finner en igjen også i LEP; verdier som menneskeverd og menneskerettigheter, respekt og likeverd, profesjonell integritet og personvern.

Hilde Wågsås Afdal tar i sitt bokkapittel; *Det gode og det rette i profesjonsutøvelsen*, for seg utviklingsprosessen rundt Lærerprofesjonens etiske plattform.⁸² I det bokkapitlet kommer det

---

⁷⁹ Utdanningsforbundet 2011

⁸⁰ Vedlegg 6.1

⁸¹ Denne oppgave s. 18

⁸² Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 89 -108

frem at det underveis i prosessen har vært mange motsetningspar på tvers av diskursene.⁸³ Jeg vil i det følgende se på tre av disse motsetningsparene.

Et av motsetningsparene var hvilket nivå plattformen skulle formuleres på; på overordnet nivå eller på detaljnivå? Dette spørsmålet var også egentlig et spørsmål om plattformen skulle være normativ eller deskriptiv i formuleringene. En landet til slutt på at formuleringene ble mer overordnede enn konkrete handlingsregler.⁸⁴

Et annet motsetningspar som kom frem i prosessen, var om verdiene skulle være faste eller flyende. Det at ordet plattform ble valgt, i stedet for retningslinjer, gav føring for at plattformen skulle mer være et handlingsrom for refleksjon og kontekstuell handling, enn en oppskrift på normer. Sluttproduktet ble en kombinasjon med noen verdier som var grunnleggende, samtidig som en åpnet for et handlingsrom for etisk refleksjon.⁸⁵

Det tredje motsetningsparet jeg vil ta frem, er om hva som skal være mest styrende for plattformen; jus eller etikk? Skolehverdagen er styrt av mange forskrifter og lover. Disse kan en ikke fristille seg fra, og lærernes samfunnsoppdrag er definert gjennom jussen. De grunnverdiene som kommer frem i jussen, må dermed også være grunnleggende i etikken. I den endelige plattformen er det profesjonsetiske tydeliggjort ut over grunnlaget i plattformen, som er lover og forskrifter. En annen utfordring ved dette motsetningsparet er om lærere skal sertifiseres for å kunne praktisere som lærer, og om det skal opprettes et etisk råd for lærerprofesjonen. Et etisk råd vil da være en klageinstans, hvor en kan klage på etisk dømmekraft hos den enkelte lærer.⁸⁶ Utdanningsforbundet vedtok allerede på landsmøtet i 2012 at en skulle starte arbeidet med å opprette et etisk råd. Denne prosessen er nå i gang, og sekretariatet i Utdanningsforbundet jobber med et temanotat som skal si noe om erfaringer som andre land har gjort seg, og også om hva forskning sier om hvordan et slikt råd kan utvikle og styrke lærerprofesjonen.⁸⁷

Den endelige plattformen har sterkt fokus på samfunnsmandatet:

Vårt samfunnsmandat er å fremme barnehagebarn og elevers læring, utvikling og danning.⁸⁸

---

⁸³ *En kommunikasjons- og forståelseshorisont hvor mening skapes*. Afdal s. 92

⁸⁴ Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 99

⁸⁵ Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 10

⁸⁶ Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 101

⁸⁷ Profesjonsetisk råd (2014)

⁸⁸ Vedlegg 6.1

Samtidig vektlegges det også at lojaliteten ligger hos elever og barnehagebarn, og at læreren er autonom utøver av profesjonen. Her er det et spenningsfelt som kan kreve både etiske vurderinger og god dømmekraft.⁸⁹ LEP tydelig gjør på en konkret måte lærernes mange oppgaver og ansvar. Dette kan for mange oppfattes som enda mer krav og forpliktelser. Spørsmålet blir da om det er profesjonen som forpliktes eller om det er den enkelte lærer.

Oppsummert kan en si at Lærereprosjektens etiske plattform mer er en overordnet plattform, enn en plattform som detaljstyrer. De grunnleggende verdier som ligger til grunn for profesjonsetikken er ikke fastlåste, men åpner for kontekstuelle endringer og vurderinger. Den har også et tydelig samfunnsmandat, samtidig som den gir rom til den profesjonelle og autonome yrkesutførelsen. Her er jussen en premissleverandør som en ikke kan fristille seg fra. Disse mulighetene innebærer dermed at lærerne må foreta drøftinger og konkretiseringer i kollegiet, for å finne ut hva de betyr i den praktiske hverdag.

3. Metode

Oppgavens problemstilling fordrer at en kommer tett innpå noen som har jobber i skoleverket, og som har, mer eller mindre, jobbet med Lærerprofesjonens etiske plattform. Intervju som metode er nyttig når en er ute etter å finne ut hva de som intervjues tenker om seg selv, sine opplevelser og de omgivelsene de lever i.⁹⁰

Jeg ønsket å finne ut hvordan kjennskap til LEP var hos lærerne på noen ungdomsskoler i en utvalgt kommune, og eventuelt hvilke erfaringer som var gjort under implementeringen av den. Derfor var det naturlig for meg å velge intervju som metode. I tillegg kunne jeg under intervjuet avklare om noe var uklart, og eventuelt be om utdypinger. Det kvalitative forskningsintervju har som mål å få frem hvordan verden oppfattes fra intervjuobjektets side.⁹¹ Kvalitative studier ofte blitt forbundet med at forskeren og den som det forskes på har nær kontakt, f.eks. gjennom observasjon eller intervju. Siden intervju i tillegg er en verbal uttrykksform, medfører det at jeg må bevisst de etiske og metodologiske utfordringer som det medfører.⁹²

---

⁸⁹ Afdal, Røthing og Schjetne 2014: s. 103

⁹⁰ Thagaard 2013, s. 58

⁹¹ Kvale og Brinkmann 2009: s. 21

⁹² Thagaard 2013, s. 11

Utfordringen med intervju som metode er at det ikke er noen generell oppskrift på hvordan det skal gjennomføres, men metodologiske beslutninger må i stor grad tas under gjennomføringen av intervjuet.⁹³ To av intervjuene er individuelle intervju, hvor tillitsvalgt ble intervjuet.. I det tredje var både rektor og tillitsvalgt med. Grunnen til at det i utgangspunktet ble valgt individuelle intervju, var at dette var lettest å organisere i en travel lærerhverdag, og at individintervju får frem de enkeltes erfaringer. Dersom gruppeintervju hadde blitt valgt, ville de ulike partene ha kunnet påvirke hverandre, og resultatet måtte ha blitt vurdert ut fra det.

I denne oppgaven er det brukt kvalitativt forskningsintervju som metode. Å være spørrende og å lytte godt er en viktig tilnærming.⁹⁴ Intervjuguiden blir fulgt ganske tett, samtidig som det åpnes for oppfølgende spørsmål. Hensikten med intervjuene er å innhente de intervjuedes erfaringer og opplevelser, for deretter å tolke det som kommer frem. Tolkningen av materialet er ofte et springende punkt i forskningen. David Silvermann⁹⁵ har en fleksibel tilnærming til analyse og fortolkning. Han mener at dersom en skal få et meningsinnhold ut av de dataene en har tilgjengelig, må både analyse og fortolkning følge hverandre i tolkningsprosessen.⁹⁶ Jeg har i min oppgave valgt å bruke metoden som Silvermann er talsmann for. Gjennom innholdsanalyse ser jeg på hovedkategoriene ut dataene som kommer frem. Deretter søker jeg i drøftingen å reflektere teoretisk over hvordan dataene kan forstås ut fra teori.

3.1 Intervjuguiden

Jeg har brukt to forskjellige intervjuguiden. Da jeg laget den første intervjuguiden tok jeg utgangspunkt i oppgavens problemstilling, og formulerte spørsmål som kunne si noe om hvordan en ved den enkelte skole hadde jobbet med implementeringen av LEP, og i tillegg litt om hvordan innholdet i LEP har blitt oppfattet i kollegiet. Denne guiden brukte jeg på det første intervjuet jeg hadde. Jeg opplevde at dette ble en veldig oppstykket og litt styrt samtale, hvor det manglet flyt i kommunikasjonen. Forskere som bruker intervju som forskningsbasis,

---

⁹³ Kvale og Brinkmann 2009: s. 35

⁹⁴ Kvale og Brinkmann 2009: s. 23

⁹⁵ Silverman 2011: *Interpreting Qualitative Data. A Guide to the Principles and Qualitative Research*

⁹⁶ Thagaard 2013, s. 21

ser det som viktig at en ikke stopper den frie samtalen, men at intervjuobjektet får snakke fritt.⁹⁷

På de to neste intervjuene brukte jeg derfor en mye enklere intervjuguide, intervjuguide 2, med mer åpne spørsmål, samtidig som jeg brukte jeg intervjuguide 1 som oppfølgingsspørsmål. Grunnen til at jeg gikk over til intervjuguide 2, var at jeg ønsket at informantene skulle få fortelle mer fritt om deres erfaringer med LEP, uten at jeg styrte samtalen i noen bestemt retning. Jeg sikret meg også anledning til å komme med flere oppfølgingsspørsmål via e-post dersom jeg opplevde det som nødvendig. Dette ble akseptert på alle tre intervjuene. Det har jeg derimot ikke benyttet meg av. De to intervjuguidene er vedlagt oppgaven (henholdsvis vedlegg 6.2 og 6.3).

3.2 Utvalg

Siden problemstillingen i denne oppgaven er: *Lærerprofesjonens etiske plattform, - hvordan er kjennskap til, implementering av og erfaringer med*, var det naturlig å prøve å finne noen skoler hvor det var lærere som kunne tenke seg å være med på intervju rundt denne problemstillingen. Jeg tok kontakt med Utdanningsforbundet regionalt, og spurte om de visste hvor langt implementeringen av LEP var kommet i de enkelte kommuner i regionen. De tipset meg om en kommune, som de mente var kommet et stykke på vei.

Jeg tok så kontakt med hovedtillitsvalgt for Utdanningsforbundet i vedkommende kommune. Hun var velvillig, og skulle ta spørsmålet om deltagelse i intervju opp med de respektive tillitsvalgte (ATV) på ungdomsskolene i kommunen. Tilbakemeldingen fra disse var positiv, og jeg kontaktet så i førsteomgang tre av dem pr. telefon. Det ble da avtalt tid for intervju. I mellomtiden ble jeg alvorlig syk, og måtte utsette hele prosessen. Omtrent et år senere kontaktet jeg dem på nytt, og vi kom i gang med intervjuene. Vedkommende som var hovedtillitsvalgt var nokså fersk i vervet, så hun anbefalte at jeg kontaktet forgjengeren hennes, da hun hadde vært med og ledet prosessen rundt starten av implementeringen. Forgjengeren hadde også vært ATV ved en av de tre skolene. I oppgaven kaller jeg informantene for A, B og C. Alle tre informantene jobber/har jobbet ved ungdomsskoler i kommunen, og har lang fartstid i skoleverket.

---

⁹⁷ Kvale og Brinkmann 2009: s. 29

3.3 Intervjusetting

Alle intervju foregikk i arbeidstiden på de respektive skoler. Dette ble valgt, da det var lettest for informantene, og i tillegg for at det skulle foregå i deres profesjonelle miljø. I det første intervjuet var det kun ATV som var informant (informant A). I det andre intervjuet var rektor med i tillegg til ATV (informant B). Dette var etter ønske fra tillitsvalgt ved skolen, da rektor hadde vært en viktig brikke i arbeidet med implementeringen av LEP ved deres skole. I det tredje intervjuet var det den tidligere hovedtillitsvalgt, som også hadde vært ATV på sin skole, som var informant (informant C). Vedkommende hadde nå skiftet jobb, og arbeidet i en annen kommune. Et intervju ble gjort sent på høsten 2014, og de andre to ble gjennomført i tiden mellom januar og mars 2015.

3.4 Lydopptak, transkribering og anonymisering

Under intervjuene brukte jeg diktafon. Dette var klarert med, og godkjent av informantene. Intervjuene ble transkribert i løpet av noen uker etter intervjuene. Transkriberingen ble gjort nesten ordrett i det første intervjuet, mens de to andre intervjuene ble skrevet i en mer fortellende stil. Dette ble valgt, da de to siste intervjuene var preget av at intervjuobjektene fortalte sin «historie», og transkriberingen fikk derfor et mer refererende preg.⁹⁸ Den transkriberte tekst ble så utgangspunkt for analyse av prosessene rundt implementeringen av LEP. Etisk er det viktig at informantene ikke opplever det ubehagelig dersom det kommer frem noe i intervjuene som de angrer på at de sa.⁹⁹ Eventuelle slike negative konsekvenser blir kraftig minimert ved en eventuell anonymisering. Da det ikke hadde noen hensikt for oppgaven å identifisere navn eller sted, ble derfor informantene anonymisert. Lydfilene med intervjuene ble lagret anonymt på PC under skrivingen av oppgaven. Studien ble meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), Tilbakemeldingen derfra var at studien ikke var meldepliktig. Begrunnelsen var at det ikke var hverken direkte eller indirekte personopplysninger registret i undersøkelsen. Jeg er heller ikke ute etter spesielle og personlige erfaringer fra de respektive skoler, men mer en generell og representativ undersøkelse av forhold rundt implementeringen av LEP. Derfor syntes jeg det var best å ha anonyme informanter i oppgaven.

---

⁹⁸ Kvale og Brinkmann 2009: s. 201

⁹⁹ Kvale og Brinkmann 2009: s. 195

Min rolle som forsker er også ganske avgjørende for kvaliteten på den informasjon og kunnskap som kommer ut av intervjuene. Både at jeg har integritet, og at jeg etterstreber å formidle den sannhet som kommer frem i intervjuene på en korrekt og etisk god måte. Det er viktig at prosessene er gjennomsiktige, og at det er lett å spore tilbake til grunnlagsmaterialet for intervjuet. På denne måten kan en sikre at dataene som kommer frem gjennom intervjuene blir fremstilt på en riktig måte. Informantene stoler på meg og viser meg tillit, både med tanke på at jeg anonymiserer materialet, og at jeg fremstiller meningene deres på en forsvarlig måte, for på den måten å beskytte dem for negative konsekvenser.¹⁰⁰

3.5 Analysemetode

Hensikten med intervjuene i denne oppgaven var å finne ut hvordan prosessene rundt implementeringen av LEP hadde vært på de respektive skoler. I de tre intervjuene uttrykker intervjuobjektene sin mening om, og opplevelse av prosessene. Når en analyserer en tekst, deler en den opp i element og biter, og det finnes forskjellige verktøy som er nyttige til bruk i en slik analyse.¹⁰¹

Jeg har ut fra denne tenkningen valgt å bruke innholdsanalyse som metode. Den er egentlig en teknikk som ble utviklet under den andre verdenskrig til bruk i kvalitative undersøkelser, men den kan også brukes i kvalitativt.¹⁰² Jeg bruker ikke metoden i sin helhet, men tar i bruk aspekter ved den som er aktuelle for denne oppgaven. Gjennom å kategorisere materialet, trer det etter hvert frem sammenhenger og en får innholdet systematisert. Kategoriene kan være satt opp på forhånd, eller utvikles underveis i prosessen.¹⁰³ Når en kategoriserer meningsinnholdet på denne måten, blir det både mer struktur i materialet og en får et overblikk som gjør at det er lettere å trekke slutninger.¹⁰⁴ I denne oppgaven ble det empiriske materialet lest og studert mange ganger, og ut fra denne lesning brukte jeg så koding for å analysere innholdet i intervjuene. Jeg satte opp kolonner og prøvde å finne noen kategorier som gikk igjen i materialet. Oppgavens problemstilling la føringer for hvilke kategorier jeg skulle bruke, samtidig som det under kodingen kom opp nye kategorier i tilknytning til de

---

¹⁰⁰ Kvale og Brinkmann 2009: s. 195

¹⁰¹ Kvale og Brinkmann 2009: s. 202

¹⁰² Kvale og Brinkmann 2009: s. 210

¹⁰³ Kvale og Brinkmann 2009: s. 210

¹⁰⁴ Kvale og Brinkmann 2009: s. 211

allerede eksisterende. Følgende tre overordnede kategorier er valgt som utgangspunkt for materialanalysen:

- Kjennskapen til LEP
- Implementering av LEP
- Erfaringer med LEP

Etter hvert som kodingen gav resultat, kom det nye kategorier frem og disse gav struktur til stoffet i drøftingsdelen. På bakgrunn av intervjuene, har jeg forsøkt å finne ut hvordan informantene ble kjent med LEP, deres opplevelser av implementeringen og hvilke erfaringer de gjorde seg under arbeidet med plattformen. I de følgende kapitlene vil jeg presentere funnene ut fra intervjumaterialet.

4. Presentasjon av intervjumaterialet

Jeg vil i dette kapitlet se på hvordan møte med Lærerprofesjonens etiske plattform har vært for informantene. Først vil jeg gå inn på hvordan de fikk kjennskap til den, og på hvilken måte implementeringen skjedde. Deretter vil jeg se på hvilke erfaringer en gjør seg når en får en slik plattform. Det vil si hvilke refleksjoner som skjer under implementeringen, og hvilke prosesser som settes i gang. Funnene blir presentert i beskrivende form, med en del direktesitat innimellom. Jeg har tre forskjellige informanter. Informant A er lærer og tillitsvalgt ved en ungdomsskole, og var alene under intervjuet. Informant B er også lærer og tillitsvalgt ved en ungdomsskole, men der var også rektor med på intervjuet. Informant C har også vært lærer og tillitsvalgt ved en ungdomsskole. I tillegg har vedkommende vært hovedtillitsvalgt i kommunen i flere år. Informant C begynte august 2014 som inspektør ved en ungdomsskole i en annen kommune.

4.1 Kjennskap til Lærerprofesjonens etiske plattform

Alle tre informantene hadde kjennskap til Lærerprofesjonens etiske plattform. Det første møtet med LEP skjedde tidlig på nyåret 2012. Informant C, som på denne tiden var hovedtillitsvalgt for Utdanningsforbundet i kommunen hadde fått tilsendt et høringsutkast av LEP fra Utdanningsforbundet sentralt. Dette utkastet ble så drøftet på de månedlige

samlingene som vedkommende hadde med de tillitsvalgte, og det ble sendt tilbakemelding på hva som de mente burde være med i det endelige forslaget.

Så innholdet i Plattformen var allerede kjent blant våre tillitsvalgte, siden vi hadde knadd litt på den i forkant. Plattformen opplevdes derfor ikke som noe som ble tredd over hodet på oss, men heller som noe vi hadde vært deltakende i å utforme.

Det var kun informant C som i intervjuet fortalte om denne høringsrunden. Informant A og informant B hadde ikke med denne forprosessen, da de fortalte om sitt første møte med plattformen. En grunn til dette kan være måten spørsmålet ble oppfattet på. Det var egentlig ikke opplagt at forprosessen skulle være med som en del av svaret på spørsmålet.

LEP ble, som tidligere nevnt, vedtatt i sentralstyret for Utdanningsforbundet i oktober 2012. Informant A hadde sett plattformen første gang i Utdanning.¹⁰⁵ «Hadde lest om den i Utdanning, men første innføring fikk jeg på et ATV møte hvor den ble tatt opp.» I januar 2013 tok informant C, som hovedtillitsvalgt, opp den vedtatte plattformen på det månedlige møtet for tillitsvalgte. Det var på denne samlingen informant A og informant B fikk sitt første møte med den vedtatte planen. I følge informant C, var intensjonen å skolere de tillitsvalgte slik at de kunne videreføre implementeringen på sine respektive skoler. I tillegg hadde hun tenkt å reise rundt på de enkelte skolene og overrekke en innrammet plakat av den vedtatte plattformen, men det ble det ikke noe mer av. Informant C gav uttrykk for at materiellet som ble lagt ut på Utdanningsforbundets nettsider, var nyttig til bruk i disse månedlige samlingene for tillitsvalgt.

-og det ble en egen side om profesjonsetikk på Utdanningsforbundet sin nettside. Dette var kjapt oppe og gikk, og det var bra for oss som skulle jobbe med å implementere den rundt omkring i lokallagene. Veiledningsheftet som ble gitt ut av Utdanningsforbundet Rogaland i forbindelse med innføringen av Plattformen, var et av disse nyttige redskapene.

Informant A opplevde disse samlingene som en gjennomgang, hvor en drøftet forskjellige sider ved innholdet. «Det var ikke vært noen direkte form for kursing, men vi har tok for oss punktene i den, og i tillegg hadde vi case hvor vi har drøftet oss i mellom hva ville ha gjort.» Informant B kommenterte bare at det hadde vært gjennomgang av LEP på de månedlige samlingene, slik at de i neste omgang kunne ta den opp på sine respektive skoler.

I tillegg viste det seg at de også hadde vært med i forprosessene før den ble endelig vedtatt. Dette ble imidlertid kun trukket frem av hovedtillitsvalgt, informant C. Det var også

---

¹⁰⁵ Gis ut av Utdanningsforbundet

informant C som hadde reflektert mest rundt hvordan en kan gjøre LEP kjent rundt på de respektive skoler. Dette er sammenfallende med funnene i følgeforskningsrapporten fra EtiPP. Den fastslår at det var en klar bevissthet rundt plattformen på de forskjellige nivåene i Utdanningsforbundet. Det viser også denne studien. Arbeidet som ble gjort av hovedtillitsvalgt gjennom skolering av tillitsvalgte var viktig for resultatet av implementeringen rundt på de respektive skoler. Hvordan dette forgikk, vil jeg komme nærmere inn på i det følgende kapitlet.

4.2 Implementering på skolene

Det er mange definisjoner av implementering, I denne oppgaven tenkes implementering som uttrykk for at lærerne reflekterer over hva LEP inneholder, og hvilke konsekvenser innholdet får for deres profesjonsutførelse. Utdanningsforbundets hensikt med å vedta LEP, var å styrke lærernes profesjonsetiske arbeid,¹⁰⁶ og på den måten også høyne tilliten mellom profesjonen og samfunnet. Følgeforskningsrapporten fra EtiPP konkluderer med at implementeringen har startet på mange skoler rundt om i landet, men at det fremdeles er et stykke vei å gå for å nå Utdanningsforbundets mål i forhold til implementering av Plattformen og styrking av profesjonsetikken generelt. Jeg vil i de følgende kapitlene se på hvordan implementeringen har skjedd på de respektive skoler som jeg undersøkte.

Etter at de tillitsvalgte hadde hatt en del samlinger hvor LEP hadde blitt drøftet, var tenkningen, i følge informant C, at den skulle løftes frem og drøftes på de enkelte skolene. Informant C hadde i sitt arbeid prøvd å vektlegge «tobeinstrategien»; at de tillitsvalgte i sin jobb ikke bare skulle være opptatt av lønns- og arbeidsvilkår, men at de også skulle arbeide med profesjonsutvikling. Gjennomgangen og drøftingen av LEP med de tillitsvalgte i kommunen ble dermed en konsekvens av denne tenkningen.

4.2.1 Implementering på skolen - informant B

Informant B (som består av både tillitsvalgt og rektor) fortalte at det var rektor ved skolen som tok første initiativ til å snakke om LEP, og om hvordan de skulle jobbe med

---

¹⁰⁶ Denne oppgave s. 22

implementeringen av den. Dette skjedde på et av de ukentlige møtene som tillitsvalgt og rektor hadde.

Plattformen hadde derimot blitt løftet frem på fellestiden et par ganger de siste to årene, men det hadde ikke blitt jobbet systematisk med den. «Vi har vært innom Utdanningsforbundets nettsider og brukt noen av de casene som ligger der. I tillegg har vi brukt noen småfilmer som lå på disse sidene.» Et eksempel på at den hadde blitt tatt frem, skjedde høsten 2013 i forbindelse med drøftingen av et konkret etisk dilemma. Det konkrete dilemmaet gikk på det å være venn med elever/foreldre på Facebook. «Problemstillingen rundt når er du lærer, og når er du privatperson, var starten på disse samtalene.»

Problemstillingen ble drøftet ut fra hva de mente kom frem i LEP. Det ble trukket frem sider ved plattformen som passet til det etiske dilemmaet de hadde oppe til drøfting.

Når en har hatt en runde på drøfting, så er det ikke alltid at svaret er så opplagt som en i første omgang trodde. Det er nyttig å ha slike drøftinger, for i hverdagen er vi ofte altfor kjappe til å konkludere, uten å ha tenkt etisk.

I tillegg er det ved skolen som informant B tilhører, vanlig å jobbe med en eller annen form for grunnlagstenkning under planleggingsdagene i starten av skoleåret. «Jeg har alltid tenkt at det er lurt å jobbe med grunnlagstenkning i et personale i begynnelsen av et nytt skoleår».

Ved starten av skoleåret 2013 var det *elevsyn* som var et av temaene.

Jeg har alltid tenkt at det er lurt å jobbe med grunnlagstenkning i et personale i begynnelsen av et nytt skoleår. For eksempel drøfte elevsyn. Vi har alle har et elevsyn, og det er det nyttig å drøfte det hvert år. Da passet det å gå ta for seg Plattformen, og gå gjennom hva som står i den.

LEP ble dermed løftet frem, og det ble undersøkt hva som kunne relateres til elevsyn i plattformen. Som tidligere nevnt, var det rektor ved skolen, som først tok initiativet til en mer systematisk gjennomgang og drøfting av LEP. Tillitsvalgt og rektor la deretter en plan for gjennomføringen av dette.

Første gangen bare viste vi Plattformen, uten å lese gjennom den i fellesskap. Så gikk vi videre i smågrupper og diskuterte den mer nøye; så på ord og begrep og drøftet hva vi la i dem.

I starten av implementeringen var det litt skepsis hos enkelte i kollegiet, men det ble etter hvert skikkelig engasjement i drøftingene.

En av lærerne gjespet ganske høylytt da jeg annonserte hva vi skulle gjøre, men det var vedkommende som ble mest ivrig i diskusjonen, og hadde nesten ikke lyst til å slutte

Denne første drøftingen skjedde på fellestiden etter en skoledag, og de hadde derfor begrenset med tid. Erfaringene fra denne drøftingen førte til at de bestemte at LEP skulle være tema på seminardagene som de skulle ha høsten 2014. Dette for å få bedre tid til drøftingene, og også for at alle i personalet skulle være med.

På seminardagene i november 2014 ble LEP grundig og inngående drøftet. Målet for disse dagene, var ifølge informant B, å sette fokus på lærerne og deres utvikling. LEP ble derfor brukt som utgangspunkt for utviklingsarbeidet. Rektor og tillitsvalgt hadde på forhånd utfordret lærerne på de enkelte trinn til å tenke ut konkrete case som de hadde opplevd i løpet av en uke. I tillegg hadde tillitsvalgt og rektor laget opplegg som de skulle bruke disse dagene.

Gjennomgangen av LEP startet med gruppearbeid. De gikk grundig inn på ord og begrep i plattformen. Disse skulle de så omdefinere slik at de betydde noe i deres hverdag. Deretter arbeidet de med caser, og drøftet konkrete etiske dilemma opp mot det som LEP formidlet. Dette ble gjort i flere runder, og for hver gang ble gruppesammensetningen forandret. I følge informant B var årsaken til denne rulleringen, at de ønsket at alle i personalet skulle få brynt seg på hverandre. «Det var viktig å ikke være på de faste tema, da det er lett for å gå seg fast i spor». På denne seminardagen deltok alle i personalet, både pedagoger, vernepleiere og miljøterapeuter. Det var en viktig premiss at hele personalet var med. De opplevde at de andre yrkesgruppene så elevene med andre øyne enn pedagogene, og derfor ble drøftingene enda mer nyttige når alle var med.

I følge informant B var tilbakemeldingene på seminardagene gode. Personalet hadde for det første opplevd at de fikk god tid til drøftingene. Det var positivt at drøftingene ikke skjedde ved slutten av en lang skoledag.

Når en skal jobbe med slike ting som går litt mer i dypet på oss, så er det viktig at personalet opplever at det er tid og ro til det. Noen av drøftingene kan føre til litt mer temperatur, og da er det viktig at settingen er god.

Den sterkeste tilbakemeldingen var derimot at personalet syntes problemstillingene var viktige, og at de gikk rett inn i deres profesjonshverdag. De poengterte at drøftingene var nyttige for deres identitet som lærer, og de satte også pris på at samfunnsmandatet ble tydelig

kommunisert. Det virket kanskje som de var overrasket over at drøftingene var såpass interessante:

En del av tilbakemeldingene på seminardagene, var at de opplevde det ikke som faglig, men at det var interessant. Det var mer slik som lærere drøftet når de kom sammen på fritiden.

Tilbakemeldingene fra seminardagene gjør at de ikke kommer til å drøfte LEP på fellestiden etter endt skoledag flere ganger. Grunnen til det, er at de vil ha bedre tid, når de først setter den på agendaen. En annen grunn er at de ønsker å ha hele personale med på drøftingen, slik at det ikke bare blir pedagogene som drøfter den. Lærerprofesjonens etiske plattform er noe alle er forpliktet på, og informant B ser det derfor som viktig å ta den opp med visse mellomrom. De tenker at sider ved LEP vil kunne være et eventuelt tema på en av planleggingsdagene i starten av et skoleår.

Oppsummert kan en si at LEP er blitt drøftet ganske inngående og systematisk på skolen til informant B. Mye av årsaken til at det har skjedd, er at både rektor og tillitsvalgt har satt det på agendaen. Dermed er det også blitt frigjort tid til drøftingene.

Det er viktig at både tillitsvalgt og rektor drar lasset sammen i arbeidet med å løfte frem Plattformen. På noen skoler står tillitsvalgt mer alene i denne prosessen, og da blir det kanskje tatt opp i et klubbmøte. Da når en ikke alle i kollegiet, og en del av gevinsten ved drøftingen faller da bort.

Informant B tenker også det er viktig at LEP tas frem med visse mellomrom, da innholdet i plattformen er noe alle er forpliktet på, og derfor må arbeidet med implementeringen være en stadig pågående prosess.

4.2.2 Implementering på skolen - informant A

Informant A har månedlige møter med rektor. På disse møtene har de vært innom Lærerprofesjonens etiske plattform som en naturlig del av drøftinger rundt praksis og dagligliv. De har derimot ikke lagt opp en systematisk plan for drøfting av LEP i kollegiet.

Da LEP ble vedtatt, viste informant A plakaten med LEP i papirform på et klubbmøte. Mange av lærerne opplevde at det ikke var noe spesielt nytt i innholdet i LEP. De mente at etisk tenkning også tidligere hadde vært grunnlag i de vurderinger og valg en gjør som lærer. De opplevde LEP mer som en systematisering av tenkningen som ligger til grunn for utførelsen

av læreryrket. Informant A eksemplifiserte det med å vise til at når en jobber med f. eks temaet mobbing, så er det ofte tenkningen og verdiene en finner i LEP, som trekkes frem i drøftingene. Verdiene som ligger til grunn i LEP ble derimot ikke drøftet spesifikt. «Det har ikke vært noen debatt om disse. Ikke vet jeg om det er det som det skal være heller.»

På skolen til informant A hadde det blitt drøftet forskjellige case noen få ganger på fellessamlinger. Personalet hadde gitt tilbakemelding på at dette var både greit og nyttig. Samtidig gav de uttrykk for at hverdagen er full av utfordringer som trykker mer på, så de mente at drøftingene av LEP måtte «skje med måte».

Dette har vært nyttig, og personalet gir tilbakemeldinger på at det er greit, men må brukes med måte. Det er ofte andre ting i hverdagen som trykker mer.

I følge informant A er det ikke så sjelden at de drøfter tema som kommer inn under LEP. Det er derimot ikke alltid at debatten linkes til plattformen og til innholdet i den.

Vi har ikke laget en plan for at en punktvis skal ta opp og drøfte Plattformen. Den ligger der, og er ofte i bunnen for ting som vi drøfter eller vedtar. Det blir derimot ofte glemt å linke til Plattformen i disse drøftingene.

Han mener at navnet; Lærerprofesjonens etiske plattform ikke blir nevnt i drøftingene, men at tenkningen som finnes i plattformen derimot ofte ligger til grunn, uten at selve plattformen blir spesifikt nevnt.

Oppsummert kan en si at LEP har vært tema på vedkommende skole, men ikke på en systematisk og planlagt måte. Etisk tenkning er, i følge informant A, ofte fremme i drøftinger, uten at en dermed kan si at Lærerprofesjonens etiske plattform er blitt drøftet.

4.2.3 Hovedtillitsvalgt - informant C

Da plattformen var vedtatt i oktober 2012, var det forskjellige markeringer fra Utdanningsforbundet sentralt. Ut over det var det opp til lokale krefter å jobbe med implementeringen av den. Som hovedtillitsvalgt i kommunen fra 2008 – 2014, har informant C vært nær på hele prosessen med Lærerprofesjonens etiske plattform, både før og etter vedtatt plattform. Hun har ikke vært direkte med i prosessene på de enkelte skolene, men mer lagt til rette for implementeringen på de respektive skoler. Dette har hun gjort ved å skolere de tillitsvalgte.

Første runde i denne skoleringen startet allerede før LEP var endelig vedtatt. Høringsutkast av plattformen ble drøftet på de månedlige samlingene, og det ble sendt tilbakemeldinger til Utdanningsforbundet på hva de ønsket å ha med i den. Informant C gav uttrykk for at denne forprosessen gjorde at når den endelig vedtatte plattformen kom, var den ikke fremmed og ny for de tillitsvalgte.

Da den endelige plattformen var vedtatt, begynte informant C å jobbe mer systematisk med å få LEP implementert på skolene i kommunen. Å snakke om profesjonsutvikling med de tillitsvalgte, var ikke noe nytt for henne.

For meg har det vært viktig, i min jobb som lokallagsleder, å vektlegge tobeinstrategien til Utdanningsforbundet. Det å vektlegge profesjonsfoten, og ikke bare lønns- og arbeidsvilkårfoten, har jeg sett på som en av mine hovedoppgaver.

Derfor gikk arbeidet med LEP rett inn i den allerede eksisterende tenkning. I skoleringen av de tillitsvalgt, ble hovedvekten lagt på å diskutere praktiske eksempler i lys av LEP. Selve innholdet i plattformen ble diskutert av og til, men noen drøfting av verdigrunnet hadde de ikke hatt.

Vi gikk ikke inn og drøftet verdigrunnet i Plattformen. Det gikk mer på praktiske og konkrete utfordringer. På denne måten prøvde jeg å hjelpe de tillitsvalgte til å implementere Plattformen på sine respektive skoler.

I følge informant C, var tilbakemeldingene fra de tillitsvalgte stort sett positive. De opplevde arbeidet med LEP som en bevisstgjøring rundt det de i utgangspunktet allerede gjorde i sin lærerhverdag. «Hos noen av lærerne var det litt reservert mottagelse. Mer en registrering av at plattformen var kommet, men -jeg jobber videre som før-». Hun prøvde da å få frem at dette ikke var noe nytt, men at det handlet om å sette etisk tenkning på dagsorden, og bevisstgjøres på noe en allerede gjorde.

Rollen den enkelte tillitsvalgte har på skolen, hadde også mye å si for hvordan kjennskapet til LEP ble på skolene. Informant C mener at dersom den tillitsvalgte også har en profesjonsfot, ikke bare en lønns- og arbeids fot, får en implementeringen lettere til. Hun hadde vektlagt denne tenkningen sterkt i sin kursing av de tillitsvalgt. De tillitsvalgte gav også tilbakemelding til informant C om at på de skolene hvor rektor ble involvert, var implementeringen mest vellykket.

Informant C mener at det mangler mye på at LEP er implementert generelt i skolen i dag. «Plattformen ikke er implementert. Ikke på noe vis, det mangler mye på det. Grunnen er at det

ikke er et systematisert arbeid ut fra sentralt organ». Utdanningsforbundet har vært pådrivere for å få dette til, men hun mener at så lenge de har lagt seg på en linje om at en skal jobbe med dette på den enkelte skole, ut fra hva en selv synes er best, så vil denne friheten slå begge veier. Hun mener også at dersom implementeringen skal bli bedre, må det flere aktører på banen. Lektorlaget, Skolenes landsforbund, KS, Utdanningdirektoratet og politikerne er noen av dem hun mener burde kjent mer på ansvaret, og engasjert seg mer for å få LEP implementert på individnivå. Informant C tenker at dersom en skal lykkes med dette, krever det systematisk jobbing, og bruk av tid. Masse tid.

Oppsummert kan en si at informant C har vært en viktig brikke i arbeidet med å få LEP ut til de respektive skoler i kommunen. Hun har jobbet systematisk med oppfølging av de tillitsvalgte, slik at de igjen kan arbeide med implementeringen av LEP på sine skoler. Hun mener derimot at det fremdeles er et langt stykke igjen før LEP er godt implementert på de respektive skoler.

4.2.4 Oppsummering

I denne delen av kapitlet har jeg gjennom å analysere intervjumaterialet sett på hvordan de enkelte informanter fikk kjennskap til LEP. I tillegg har jeg analysert hvordan implementeringen har forgått både på tillitsvalgtsnivå i kommunen, og på skolenivå.

Det jeg har funnet ut er at alle tillitsvalgte i kommunen har fått en grundig gjennomgang og innføring i LEP. Dette har informant C, som var hovedtillitsvalgt, hatt regien på. Det kommer frem gjennom analysering av intervjumaterialet, at implementeringen på de enkelte skoler har foregått forskjellig. På skolen hvor informant B jobber, har rektor har vært en medspiller i implementeringen. De har jobbet mer systematisk med implementeringen av LEP, og også brukt mest tid på den. Tilbakemeldingene fra kollegiet der har vært at de ønsker enda mer tid til å jobbe med LEP, da de opplever at det angår deres lærerhverdag på mange måter.

På informant A sin skole er det også jobbet med LEP, men ikke så systematisk. Der har heller ikke rektor hatt en aktiv rolle i implementeringen. Tilbakemeldingene fra lærerne der har vært at det det har arbeidet med av LEP har vært nyttig, men at en må vurdere hvor mye tid en skal bruke på spesifikt å jobbe med LEP. De mener at den kan tas frem i diskusjoner som kommer opp rundt etiske dilemma.

Funnene i denne studien er ganske sammenfallende med funnene i rapporten fra EtiPP. Det er veldig forskjellig hvor mye skolene har jobbet med implementeringen av LEP, kun noen få har jobbet inngående med den. Det kommer også frem at det for det meste er konkrete case som har blitt drøftet, selve innholdet i plattformen er ikke drøftet noe videre.

4.3 Erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform

Oppgavens problemstilling består av flere deler; både hvordan kjennskapet til LEP er, hvordan arbeidet implementeringen har foregått på de respektive skoler, og også hvilke erfaringer som ble gjort i møte med den. I dette kapitlet vil jeg ut fra en analyse av intervjumaterialet se på hvile erfaringer den enkelte informant gjorde i arbeidet med implementeringen av LEP. Jeg tar for meg en informant om gangen, og presenterer funnene slik de kom frem etter flere gangers lesing av intervjuene.

4.3.1 Informant C - erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform

Å være hovedtillitsvalgt i kommunen innebærer at en har en del andre oppgaver i tillegg til det å være lærer. Jeg hadde derfor tenkt å presentere informant C til slutt i dette kapitlet. Samtidig arbeider en ofte med oppgaver på mer overordnet nivå, og har kanskje et litt annet overblikk over aktuelle saker. Jeg landet derfor på å presentere informant C først, da det var hun som først presenterte LEP for de tillitsvalgte, og som dermed var med på å legge til rette for de erfaringer som etter hvert ble gjort rundt om i skolene.

Som tidligere nevnt har informant C vært opptatt av å fronte «tobeinsstrategien» inn mot de tillitsvalgte. Hun opplevde derfor at LEP passet godt inn i tenkningen rundt profesjonsutvikling. Informant C mener, ut fra erfaringer med LEP, at den kan ses på som et rekkverk for pedagoger. Hun tenker da at det er et rekkverk å støtte seg til i forhold til den praksis som har ligget til grunn i læreryrket helt siden antikken. Etisk tenkning i opplæringen er ikke noe nytt.

Ut fra tilbakemeldinger fra noen av de tillitsvalgte som var litt skeptiske til arbeidet med Lærerprofesjonens etiske plattform, valgte hun å poengtere at LEP i utgangspunktet ikke er noe nytt, men mer en systematisering av det en allerede gjør. Dette kom også frem i

erfaringene som de tillitsvalgte gav tilbakemelding på, etter å ha jobbet med implementering på de respektive skoler. De opplevde at de valgene en til stadighet gjør, nå kunne settes inn i en ramme, og den etiske refleksjonen fikk en struktur. LEP fungerte som en legitimering av de etiske valgene en tar i skolehverdagen, en kunne begrunne dem i plattformen.

Verdigrunnlaget ble ikke tatt opp til drøfting, så det hadde informant C ingen erfaring med. Det hun hadde erfaring med var drøfting av praktiske og konkrete eksempler. Hensikten med det, var å gi de tillitsvalgte eksempler og konkret hjelp til implementeringen rundt på skolene. De tillitsvalgte opplevde dette som nyttig, og erfaringene gav dem en større bevissthet rundt det de i utgangspunktet allerede gjorde. Hun opplevde også på egen skole at LEP var nyttbar i konkrete situasjoner:

I min hverdag som lærer opplevde jeg at vi ved et par tilfeller var i diskusjon rundt etiske utfordringer. Da tok vi frem plakaten med den etiske plattformen, og stilte spørsmålet; Hva sier denne? Det var nyttig, og plattformen var veldig anvendbar til dette. Da var jeg fornøyd med at dette fungerte også i praksis. Ofte er det her utfordringen ligger; å kunne relatere plattformen til hverdagspraksisen.

En annen erfaring informant C hadde gjort ut fra arbeidet med LEP, var at etisk tenkning virker inn statusen. Hun mener at dersom læreryrkets status heves, vil også anseelsen i samfunnet gradvis øke.

Jeg mener at det i tillegg handler i videste forstand om vår profesjonalitet og vår anseelse i samfunnet. Rørleggerne har en etisk plattform, vi har ikke hatt det før. Det handler om at en tenker etisk, som igjen er med på og hever statusen. Med å kjøre fram profesjonsutvikling, og hvem vi er som fagpersoner, er med på å høyne vår anseelse, som igjen etter hvert vil gi seg utslag i lønn.

Informant C hadde erfaring med at der hvor både rektor og tillitsvalgt arbeidet sammen med implementeringen av LEP, var resultatet mest vellykket.

Tilbakemeldingen fra de tillitsvalgte når de tok Plattformen ut til sine respektive skoler, var at der hvor også rektor ble involvert, ble innføringen mest vellykket. Det handler om medskapning, og å få til den gode skolen.

Dette viser at der hvor personalet opplevde at det var en felles satsing både fra ledelsen og fra tillitsvalgt, ble det skapt et bedre rom for samhandling mellom alle ansatte på skolen. Det ble en felles tenkning ut fra et ønske om å skape den gode skolen.

Informant C opplever det å drive med utviklingsarbeid som en kontinuerlig prosess. Slik også med implementeringen av LEP. En kan aldri si at en er ferdig, det kan alltid foregå mer refleksjon og mer bevisstgjøring.

Plattformen er med på å sette disse tankene og valgene i system. Det blir på samme måte som vi jobber med annet utviklingsarbeid. Vi blir aldri ferdig utlært, vi kan alltid bli bedre. Selv om en har reflektert etisk i førti år, så er dette et godt håndtak for alle. Vi kan gjennom plattformen legitimere valgene våre, og linke dem til noe.

Hun mener at selv om en har vært lærer i førti år, så er likevel Lærerprofesjonens etiske plattform et godt rammeverk for de daglige utfordringer som en står i, og erfaringene ut fra arbeidet med den viser at ingen er utlærte.

4.3.2 Informant A - erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform

Informant A jobber ved en relativt liten skole. Personalet er stabilt og ganske samkjørt i tenkning. Det kommer frem at det kan være nyanser i drøftinger når det gjelder etisk vurderinger, men de opplever ingen store og grunnleggende forskjeller i den grunnleggende tenkningen. «Mange av lærerne opplevde ikke at det var så mye nytt i det som stod på plakaten, men at det var satt i system det som ligger i bunnen av tenkningen som lærer.» Forskjell i tenkning var tydeligere når det kom til utførelsen av valgene; når en skulle bruke skjønn.

Der er ikke alltid at det er så mye debatt om hva en mener er rett eller galt å gjøre i hvert enkelt tilfelle. Debatten kan mer gå på hvordan en skal gå frem for å få gjort det en mener er rett. Det går ikke på uenighet i sak.

Dette utsagnet viser at det er fremgangsmåter og ikke innhold, som skaper debatt. Uenigheten oppstår når skjønnet blir en faktor i problemstillingene.

Ut fra informant A's erfaring med innholdet i plattformen, mener han at den på mange måter kan ses på som en beskrivelse av jobben som lærer.

Det er jo i grunnen det som står i plattformen som er jobben vår. Til daglig så går en ikke og tenker over den, men den ligger i bunnen for mye av det en gjør.

Den setter ord på hverdagen, og ligger til grunn for mange av de valg en gjør som lærer. LEP er, i følge informant A, en instruks en må forholde seg til og rette seg etter. Det er viktig kjenne til innholdet, og å vite hva som kreves av en som vil være i læreryrket. Han mener at det er ikke alle gitt å være lærer. «Å være lærer er i utgangspunktet ikke noe som alle kan være, og her ligger jo noe av kravene en setter til en lærer». Samtidig mener han at LEP formidler på en tydelig måte de kravene som stilles til profesjonen og til yrkesutførelsen.

De grunnleggende verdiene i LEP er, som tidligere nevnt, ikke blitt drøftet under implementeringen. Informant A mener at det skal de heller ikke. Han ser på dem som et grunnlag, som alle må forholde seg til enten en vil eller ikke.

På spørsmål om arbeidet med LEP har ført til en større bevissthet rundt etisk tenkning, er informant A usikker.

De ligger jo der. Jeg går nok ikke å tenker på dette hver dag. I fellessamlinger på skolen tar en derimot av og til opp temaer som går inn i disse problemstillinger.

Tenkningen som ligger til grunn for innholdet i plattformen kommer frem når de drøfter etiske dilemma, men det er ikke alltid at de linker denne tenkningen til LEP. Den blir ikke løftet frem aktivt i selve debattene. Dersom en derimot tar den frem etter at en er ferdig med drøftingene, så kan en se av innholdet i plattformen og se at det er slik en har tenkt.

Drøfting av profesjoner og profesjonsutøvelse skjer når det eventuelt er snakk om å ansette ufaglærte i skolen. Da blir profesjonstenkningen løftet frem. Utenom det har ikke selve profesjonstenkningen vært drøftet så mye.

Ja, det er ofte når det kommer opp drøftinger i forhold til bruk av ufaglærte i skolen. Men når hverdagen kommer og en trenger folk, så er det derimot ikke så viktig med profesjonen. Sånn er dessverre virkeligheten.

Informant A opplever at Lærerprofesjonens etiske plattform er tydelig, og kortfattet. Den sier noe om hva en som lærer skal jobbe etter. «Det er nyttig at den er kommet, den er klargjørende og fin å ha uten at en nødvendigvis bruker den som en sjekkliste.» Han opplever likevel ikke at plattformen har endret hans praksis som lærer, mer at den legger et løp og er med på å gi en retning i yrkesutførelsen. «Som mange andre instruksjoner som en forholder seg til. En må vite hva som står i den. Uten at en nødvendigvis går og tenker over den hele tiden». Han tror ikke at innholdet i LEP vil bli glemt, men mener at selve plattformen, som dokument kan stå i fare for å bli glemt, dersom den ikke jevnlig jobbes med og løftes frem.

I tillegg tenker informant A at den kan brukes av rektor som et korrektiv i veiledning av lærere som ikke fungerer.

Rektor kan også evt minne udugelige ansatte på at den gjelder i skolehverdagen. Ikke så ofte at en får høre at en er på tvil som grunn rent etisk, men kan evt henvises til i slike tilfeller.

Her er han inne på et felt som Ohnstad tar opp i sin forskning. Hvordan plattformen kan brukes i forhold til kollegaer som ikke utfører jobben på en tilfredsstillende måte, og hva en

gjør som lærer når en kommer opp i kollegiale dilemma. Dette vil bli nærmere belyst i drøftingsdelen.

4.3.3 Informant B - erfaringer med Lærerprofesjonens etiske plattform

Informant B opplever ikke at Lærerprofesjonens etiske plattform i utgangspunktet er et navn som skaper nysgjerrighet.

Selve navnet, - Lærerprofesjonens etiske plattform-, er ikke det mest innbydende navnet, og det gjør at noen som ikke har satt seg inn i hva det går ut på, kan tro at det er noe vidløftig og høytstående.

Erfaringen som de gjorde under implementeringen av den, var derimot langt fra høytstående, heller livsnære og konkrete. I drøftingene av etiske dilemma hadde det vært engasjement hos lærerne, og tilbakemeldingene var at de opplevde at LEP i stor grad angikk hverdagen og yrkesutførelsen. I drøftingene ble det tatt opp tema som kunne relateres til lærerhverdagen. «Tilbakemeldingene var at det var nyttig for identiteten som lærer, og at det også løftet frem samfunnsmandatet en har som lærer.»

Gjennom arbeidet med LEP hadde det kommet frem at en i kollegiet har ulike referanserammer når en drøfter etiske dilemma. Dette gjorde at tolkningen av dilemmaene ble forskjellig.

Forskjellighet i syn kom frem i drøftingen av casene. Det kunne ha utgangspunkt i forskjellig elevsyn, forskjellig verdisyn. Noe gikk på hvor trygg en er, og på hvilke erfaringer en har med seg.

Flere av lærerne syntes det var både godt og nyttig at samfunnsmandatet ble så mye vektlagt i LEP. De opplevde det som en styrking av deres egen identitet som lærer, og også at læreryrket ble løftet frem som betydningsfullt i samfunnet.

Lærerjobben vår er et oppdrageransvar. Det går på mer enn å bare formidle et fag. Derfor er det både godt og nyttig å få løfte blikket og se på at en har et samfunnsmandat som går ut over klasserommet. Det løfter synet på lærerjobben, og gjør at en føler seg mer betydningsfull.

LEP oppleves, i følge informant B, som en forpliktende plattform. Ingen kan velge den vekk, alle er forpliktet til å ha den som et utgangspunkt for etisk refleksjon og tenkning. Under arbeidet med implementeringen av plattformen, har erfaringen vært at lærerne opplevde en

større bevisstgjøring av hvordan en tenker i etiske dilemma. LEP var med på å skape struktur i tenkningen, og en kunne lettere begrunne valgene.

En viktig erfaring informant B gjorde under arbeidet med LEP, var at implementeringen ble mer vellykket når alle i personalet var med i drøftingene. I starten av implementeringen, var det bare pedagogene som deltok i drøftingen.

Vi opplevde svært nyttig at alle fagprofesjonene på skolen var med i denne drøftingen. En del av innspillene som kom fra andre faggrupper enn pedagogene, var med på å gjøre den drøftingen vi hadde ekstra nyttig.

Dette viser at opplevde en helt annen respons på drøftingene når alle i personalet var med. Grunnen var at de fikk innspill fra flere vinkler, og fikk en mer sammensatt erfaringsbakgrunn å drøfte ut fra. «Når en drøfter plattformen, kan det lett bli personlig, en går litt i seg selv. Så får en kanskje innspill fra andre, som gjør at en tenker litt annerledes etterpå.» Det førte til at kollegiet kom frem til andre konklusjoner enn det de hadde konkludert med før drøftingene startet. Bredden i personale skapte en utvidet horisont.

Erfaringene til informant B er at LEP har ført til en større bevisstgjøring både rundt det grunnleggende i etikken, og også rundt det å ta etiske valg. «Det ble mer.. at plattformen førte til en refleksjon rundt det å være lærer, og det gav et større syn på hvilken oppgave en har som lærere.» Plattformens struktur gjorde at de også opplevde det lettere å begrunne etiske valg, og på den måten være bedre rustet i en travel skolehverdag.

4.3.4 Oppsummering

Alle tre informantene opplevde at Lærerprofesjonens etiske plattform er tydelig på hvilke krav som stilles til profesjonen og til yrkesutførelsen. Erfaringene gikk også på at LEP passet godt inn i det generelle arbeidet med utvikling av profesjonstenkning, og den opplevdes som en tydelig beskrivelse av jobben som lærer.

I de konkrete drøftingene av LEP, var erfaringene at den fungerte som en legitimering av valg i etiske dilemma. Informantene var derimot ikke helt samstemte på om LEP førte til en større bevissthet rundt de etiske valgene. Her var det litt usikkerhet hos den ene informant. De andre to opplevde at LEP skapte en større bevissthet rundt både de grunnleggende og de spesifikke valgene.

Alle tre informantene opplevde LEP som livsnær og konkret, og dermed også anvendbar i drøftinger av konkrete etiske dilemma. Verdigrunnlaget i LEP hadde derimot ikke blitt drøftet av noen av informantene. Det virket som det ble oppfattet så selvsagt, at det var ikke grunnlag for noen diskusjon. Ord og begrep hadde derimot blitt drøftet, med den hensikt å forklare hva de betydde for profesjonsutøvelsen i hverdagen.

Dette er også sammenfallende med resultatet av rapporten til EtiPP. LEP ses på som et godt rammeverk, som har tydelige og fastlagte verdier. I tillegg gis det uttrykk for at plattformen er med på og legitimere de valgene en tar i hverdagen.

Uenighet og forskjellig syn kom mest frem i forhold til referanserammer. Informant B hadde i drøftingene opplevd både forskjell i verdisyn og forskjell i elevsyn. Informant A hadde derimot opplevd ulikt syn på hvordan en skulle bruke skjønn i fremgangsmåter, ikke på så mye på innholdet i drøftingene.

Opplevelsen av at etisk tenkning høyner statusen, og fører til en større bevissthet rundt identitet, var felles for alle tre informantene. Informant B hadde i tillegg erfaring med at når samfunnsmandatet ble løftet frem slik det gjorde, så opplevde lærerne det som at jobben deres ble mer verdsatt.

Ingen av informantene tenkte at arbeidet med implementeringen av LEP var fullført. Det ble poengtert av alle tre, at de så arbeidet med den som en kontinuerlig prosess i profesjonsutviklingen. Erfaringen de hadde gjort, ville de kunne bruke til å justere måten de tilnærmet seg det videre arbeidet.

5. Drøfting

Problemstillingen for oppgaven er: *Lærerprofesjonens etiske plattform, - hvordan er kjennskap til, implementering av og erfaringer med.* I denne drøftingsdelen har jeg valgt å vektlegge; «implementering av» og «erfaring med». Alle informantene «kjente til» LEP, så derfor har jeg valgt å ikke vektlegge det i stor grad. Den eneste faktoren som kanskje virket inn på kjennskapen til LEP, var rektors rolle i implementeringen. Der hvor både rektor og tillitsvalgt dro lasset sammen, ble det et større trykk på implementeringen, og det ble også satt av mer tid til drøftingene. Resultatet av analysen ut fra «implementering av» og «kjennskap til», danner derfor grunnlaget for denne drøftingen.

I arbeidet med analysen av intervjumaterialet, var det et ord som dukket opp i flere sammenhenger, og det var ordet bevisstgjøring. Ordet kom frem i sammenhenger som; bevisstgjøring av de grunnleggende verdiene, bevisstgjøring av innholdet i plattformen, og bevisstgjøring rundt refleksjon og bruk av skjønn. Jeg vil derfor, i første del av dette kapitlet se på hvilke bevisstgjøringer som kom frem rundt både verdier og bruk av skjønn.

I teoridelen har jeg gått inn på teorigrunnlaget for etiske teorier, verdier og normer, profesjoner og profesjonsetikk. Jeg har også sett på tidligere forskning av tema under profesjonsetikk. Der har jeg valgt å legge hovedvekten på tre teoretikere. Disse tre teoretikerne representerer det meste av den teori som jeg drøfter analysematerialet opp mot.

Harald Grimen deler skjønnnet inn i to hovedkategorier; strukturell forståelse av skjønn og epistemisk forståelse av skjønn. I tillegg hevder han at normative kontekster måtte være med i analysen av skjønnnet. Jeg undersøker, med hans forskning som bakteppe, hvilke erfaringer informantene har gjort seg i forhold til bruk av skjønn, og også hvor bevisste de er i forhold til bruk av skjønn i profesjonsutøvelsen.

Frøydis Oma Ohnstad har forsket på bevissthet om verdier, og på hvilke refleksjoner som kommer frem i arbeidet med profesjonsetikk. Ut fra dette har hun så sett på hva som ligger til grunn for de valgene en gjør, når en som lærer kommer opp i etiske dilemma. I denne drøftingen ser jeg på hvilke tanker informantene har gjort seg i forhold til bevisstheten rundt verdiene i LEP, og også hvilke refleksjoner de gjorde under implementeringen av den.

Hilde Wågsås Afdals har i sin forskning analysert både innholdet, intensjonene og prosessene rundt utviklingen av Lærerprofesjonens etiske plattform. Et av motsetningsparene i hennes forskning, er om LEP oppfattes som en overordnet plattform eller som styrende for hverdagsnivået i profesjonsutøvelsen. I drøftingsdelen ser jeg på om dette er en problemstilling som er kjent for informantene, og også hvordan de oppfatter at LEP er styrende. I tillegg har jeg sett på Afdals forskning rundt hvordan de grunnleggende verdier i LEP oppfattes, kontra at LEP er et handlingsrom for etisk refleksjon. Drøftingsdelen er inndelt i delkapitler. Disse kapitlene omhandler de tema som er nevnt ovenfor.

5.1 Implementering av LEP; erfaringer om bevisstgjøring av verdier.

Kapitteloverskriften er valgt ut fra en del av de erfaringene som kom frem i intervjuene med informantene. De uttrykte flere ganger at verdiene som ble presentert i Lærerprofesjonens etiske plattform både var viktige og grunnleggende. Informant A gav uttrykk for at de ikke hadde drøftet verdiene i LEP. Han mente at det skulle de heller ikke gjøre, da det var verdier som både bør og må ligge som en felles plattform, og skal dermed ikke være gjenstand for diskusjon. Jeg mener at selv om verdiene ikke skal diskuteres, og alle er enige i dem, så er det likevel ganske stort tolkningsrom for hva de betyr for den enkelte. En kan derfor ofte få ganske opphetete debatter når en begynner å diskutere verdigrunnlaget.

Ohnstad mener at en som lærer bør være bevisst de verdiene en gjør sine valg ut fra. Dette er viktig for å kunne gjenkjenne norm-, - og verdikonflikter som en møter i yrkesutførelsen. I følge informant B hadde de under implementeringen av LEP ikke drøftet om de var enige i verdigrunnlaget som lå til grunn i LEP, men mer arbeidet med en bevisstgjøring av hva de forskjellige verdiene betydde helt konkret i deres skolehverdag. Dette opplevde de som nyttig, og under arbeidet med å konkretisere verdiene, kom det frem at flere i kollegiet hadde forskjellige referanserammer, både i forhold til verdisyn og i forhold til elevsyn. I Ohnstads undersøkelse kom det frem at når lærerne opplever etiske dilemma, blir valgene ofte tatt ut fra egne erfaringer, både personlige erfaringer, og også fra lignende situasjoner. Hun påpekte også at lærernes verdier og normer både har både en sosiologisk og en individuell dimensjon, og at de gjensidig påvirker hverandre. Dette er sammenfallende med erfaringen som informant B gjorde, og viser hvorfor det er nyttig å drøfte og konkretisere verdigrunnlaget. I følge informant B førte denne konkretiseringen til at det ble mer engasjement i debattene. Personalet opplevde på denne måten at det angikk hverdagen og dermed gav innspill til hvordan de utførte profesjonen sin.

H.W. Afdal drøfter om verdiene skulle være faste og flytende. Hun mener at da ordet plattform ble valgt, så gav det en føring for at LEP skulle være et handlingsrom for etisk refleksjon og kontekstuell handling, mer enn en oppskrift på normer. Dette gir også informantene mine uttrykk for. De opplever at selv om verdiene ligger fast, så er de allikevel så vide at de skaper rom for refleksjon og at valgene kan tas ut fra hvilken sammenheng en opplever dilemmaet i. De oppfatter ikke verdiene og normene som begrensende, heller at de lager en ramme som er både bestemte og vide på en gang. Hvordan erfaringene med den etiske refleksjonen har vært, vil jeg drøfte nærmere i det neste delkapitlet.

I min redegjørelse for profesjonsetikk¹⁰⁷, kommer jeg inn på hvordan Bayles skiller mellom profesjonelle normer og rollerelaterte normer. I LEP er det snakk om rollerelaterte normer. Dette kommer også frem i informantenes tilbakemeldinger. De bruker ikke selve ordet rollerelatert, men de uttrykker allikevel det samme innholdet; at verdiene og normene gjelder for dem som profesjon. Bayles mener også at lærernes profesjonsetiske normer består av både forpliktelser og muligheter. Informant A fokuserer også spesielt på denne tenkningen. Han mener at LEP er noe en er forpliktet på, en instruks en ikke kan velge om en vil forholde seg til eller ikke. Han ser mer på den som en beskrivelse av jobben som lærer.

5.2 Implementering av LEP; om å reflektere etisk.

I min analyse av intervjumaterialet fant jeg at etisk refleksjon er med på å fremme god praksis. Informant C var den som i første omgang la til rette for etisk refleksjon gjennom å kurse de tillitsvalgte. Hun opplevde at ved å presentere LEP for de tillitsvalgte, så kunne hun sette den etiske refleksjonen inn i en ramme. Dette skjedde ved at det ble drøftet konkrete etiske dilemma på de kommunale samlingene de hadde en gang i måneden. Alle tre informantene gav uttrykk for at disse erfaringene var nyttige, både for deres egen yrkesutførelse og i tillegg for den videre implementeringen på de respektive skoler.

Dette samstemmer med det Ohnstad hevder; at etikk og etisk refleksjon fremmer god praksis. Kvaliteten på arbeidet som utføres blir styrket, dersom den etiske bevisstheten er løftet frem, og en er trygg på å takle vanskelige dilemma som en møter i skolehverdagen.¹⁰⁸ Den etiske refleksjonen virker som en kvalitetssikring av lærerprofesjonens arbeid, da det sikrer at elevenes interesser blir satt i høysete. I tillegg hevder Ohnstad at en ved å fokusere på etisk tenkning i profesjonsarbeidet, samtidig vil få bedre samhandling for dem som er involvert.¹⁰⁹

Informant B opplevde gjennom systematisk etisk refleksjon at kollegiet ble styrket i sin samhandling og i sin yrkesutførelse. Tilbakemeldingene fra kollegiet var at de fikk større trygghet i de valgene de stod ovenfor i hverdagen, og samtidig opplevde de at de ved å bruke LEP som utgangspunkt for etisk refleksjon, kunne sette valgene inn i en større sammenheng. De opplevde at handlingsrommet var stort nok for etisk refleksjon, samtidig som rammene var tydelige og klare. Dette utdyper et annet av H.W. Afdals motsetningspar; hvor hun går inn på

---

¹⁰⁷ Denne oppgave s. 20

¹⁰⁸ Ohnstad 2015, s. 9

¹⁰⁹ Ohnstad 2015, s. 13

om LEP oppfattes som en overordnet plattform, eller om den er styrende for den etiske refleksjonen i hverdagen. Tilbakemeldingen fra informant B bekrefter at plattformen oppleves som overordnet med god plass til etisk refleksjon, samtidig som kollegiet opplevde det nyttig med tydelige rammer.

Informant A gav også uttrykk for at kollegiet verdsatte at etisk refleksjon ble satt på dagsorden, men det ble understreket at det måtte skje med måte. Personale ved denne skolen var i utgangspunktet et samkjørt personale, og de gav ikke uttrykk for at de gjennom den etiske refleksjonen opplevde en grunnleggende forskjell i tenkning. Det ble mer en bekreftelse på det arbeidet de allerede gjorde. Derimot kom det frem at de gjennom etisk refleksjon opplevde at det var lettere å strukturere denne tenkningen.

I følge informant B opplevde lærerne også at etisk refleksjon og profesjonsetikk generelt, var med på å høyne deres syn på egen profesjonen. De opplevde at lærerprofesjonen fikk mer status gjennom å vektlegge den etiske tenkningen. Profesjonsetikk er som tidligere nevnt,¹¹⁰ også en av de fire premissene som i klassisk tenkning skiller en profesjon fra et yrke.

Informant A gav uttrykk for at når de drøftet etiske dilemma i kollegiet, så var det ikke innholdet som var i fokus under den etiske refleksjonen. Innholdet var de stort sett enige om. Forskjellene i syn under den etiske refleksjonen gikk mer på hvilken fremgangsmåte en skulle bruke, og hvordan skjønnnet skulle brukes i utførelsen av valgene. Dette viser at skjønn er en viktig komponent i den etiske refleksjonen. Det vil også være tema i det neste delkapitlet.

5.3 Implementering av LEP; erfaringer om bruk av skjønn.

Skjønn ses som en uomgjengelig side ved en type praksis som anvender generell kunnskap, nedfelt i handlingsregler, på enkelttilfeller.¹¹¹

Dette sitatet av Grimen understreker hvor viktig skjønnnet er i profesjonsutførelsen. I en profesjon vil det alltid være et element av skjønn. De reglene som gjelder for profesjonen er ofte allmenne, og derfor må en bruke dømmekraft når en skal iverksette reglene i praksis.¹¹² Ohnstad definerer skjønn som:

---

¹¹⁰ Denne oppgave s. 16

¹¹¹ Grimen 2008, s. 179

¹¹² Grimen 2008, s. 179

Et område der den profesjonelle er gitt frihet til å ta beslutninger i kraft av sin utdanning og kompetanse.¹¹³

Ut fra denne definisjonen kan en si at utøvelse av skjønn noe en gjør til stadighet som lærer. Det er derimot ikke alltid at en bruker ordet skjønn på det en gjør. I følge Grimen har skjønnets rolle fått påfallende liten plass i profesjonslitteraturen, ut fra den viktige rollen det har i profesjonsutførelsen.¹¹⁴

Grimen deler skjønn inn i to hovedkategorier; Strukturell forståelse av skjønn og epistemisk forståelse av skjønn. Han sammenlikner strukturell utøvelse av skjønn med hullet i en smultring. En har en viss frihet, men er samtidig begrenset av visse rammer. Ved epistemisk bruk av skjønn er hensikten å skille noe fra noe annet, å skille handlinger som rette og gale. En skal gjennom resonnement finne frem til de rette valgene, når det i utgangspunktet ikke er entydig klart hva som er rett og galt. Rammen er noen gitte normer, og skjønn utføres ved praktisk resonnering innenfor disse normene. Styrken på normene, er i følge Grimen, den viktigste variabelen i den praktiske refleksjonen.

Ingen av informantene uttrykker spesifikt at de er opptatt av skjønn i profesjonsutførelsen. Det kommer derimot frem i tilbakemeldingene at under den etiske refleksjonen, er det å utøve skjønn en viktig faktor. Innholdet i det å bruke skjønn utføres, men de bruker ikke direkte ordet skjønn. Informant A forteller at de under de etiske drøftingene ikke var uenige i innholdet i det de drøftet. Uenigheten kom frem da de drøftet fremgangsmåten, og her kom skjønn inn. Ut fra de to kategoriene som Grimen presenterer, så kommer det frem i intervjuene at de bruker både strukturelt skjønn og epistemisk skjønn. De opplever at rammene i LEP er ganske styrende for skjønn, samtidig som det er et rom for refleksjon og skjønnsutøvelse innenfor disse rammene. I tillegg er det ofte normene som slår inn i skjønnsutøvelsen. Plikt til å gjøre det rette er en gjennomgående tilbakemelding i intervjuene.

I skjønnsutøvelsen er det, i følge Ohnstad, et overordnet prinsipp for en lærer å handle til elevens beste.¹¹⁵ Dette danner også grunnlaget for den tillit som en er avhengig av som lærer. Informant B var opptatt av at denne tilliten kan en ikke kreve, men en må gjennom utført arbeid i profesjonsutøvelsen gjøre seg fortjent til den. Det understreker igjen at informantene er opptatt av utførelsen av skjønn, men de bruker ikke ordet skjønn. Selv om det overordnede prinsippet er «elevens beste», kan det være situasjoner som er utfordrende og

---

¹¹³ Ohnstad 2015, s. 151

¹¹⁴ Grimen 2008, s. 179

¹¹⁵ Ohnstad 2015, s. 151

vanskelige i forhold til kollegaer. I følge Ohnstad er det forsket på hvordan kollegaer beskytter hverandre, uansett hva de har gjort.¹¹⁶ Det oppleves vanskelig å si ifra om adferd som ikke er til barnets beste. Solidaritet med gruppen og yrkesfelleskapet blir mer vektlagt enn barnets behov. Beskyttelsen går dermed i retning av den voksne og ikke barnet/den unge.¹¹⁷ Denne problemstillingen kom ikke opp hos noen av informantene. Det ble heller ikke spurt direkte om lignende problemstillinger under intervjuet.

Informantene gav eksempler på at de i den etiske refleksjonen var opptatt av at de valg de gjorde både skulle være rettferdige, og samtidig legge til rette for individets beste. Alle elever kan ikke behandles likt, da de har forskjellige forutsetninger. Dette fant de grunnlag for både i den generelle delen av Kunnskapsløftet, og ikke minst i LEP. Verdier som likestilling, likeverd og respekt ligger til grunn for denne tenkningen. Dette kaller Grimen for normative kontekster. Han ser på dem som viktige faktorer i analysen av skjønnet. Eksempel på to av disse prinsippene er likebehandlingsprinsippet og individualiseringsprinsippet. Likebehandlingsprinsippet går ut på å utøve et rettslig skjønn, at det en gjør skaper «rettferdighet» mellom folk. Dersom en bruker individualiseringsprinsippet utøver en skjønn ut fra den enkelte persons behov for omsorg. Begge disse prinsippene er lett gjenkjennelige i skolehverdagen.

Informantene mente at de etiske valgene de gjorde i hverdagen ofte var preget av at refleksjonen måtte skje raskt, og at de ikke kunne gjøres om igjen. Dette var en viktig årsak til at de opplevde som svært nyttig å få drøfte etiske problemstillinger i fred og ro. Gjennom disse drøftingene fikk de trening i å ta valg, og i følge Ohnstad er det dette skjønnet går ut på; en skal som lærer ta mange beslutninger i hverdagen, og alle skal være til det beste for barnet.

Grimen fremhever at paradokset med skjønnsutøvelsen er at det er vanskeligst å utøve når det er mest påkrevd.¹¹⁸ Informantene uttrykker også at en ofte står overfor valg som er vanskelige og utfordrende. Derfor opplever de LEP som et viktig rekkverk i den daglige etiske tenkningen. Ved å brukeplattformen aktivt, kan de legitimere valgene, og derigjennom skape større trygghet i profesjonsutførelsen. En kan kanskje si at de på den måten øver opp skjønnet, og blir bedre rustet til en krevende lærerhverdag. Dette kan også ses på som en bevisstgjøring av egen tenkning og samtidig en styrking av profesjonsutøvelsen.

---

¹¹⁶ Ohnstad 2015, s. 87

¹¹⁷ Ohnstad 2015, s. 88

¹¹⁸ Denne oppgave s.13

5.4 Konklusjon og veien videre

Som lærer har en «elevenes liv» i sine hender, og det medfører at det er svært viktig at en utfører profesjonen på en etisk bevisst måte. Denne bevisstgjøringen får en utviklet gjennom å løfte frem og drøfte problemstillinger som en møter i hverdagen. Det er som regel ikke enkle og tydelige svar på disse problemstillingene, da etisk tenkning har mange sider som skal ivaretas. Lærerprofesjonens etiske plattform er tenkt å være en hjelp og et korrektiv i dette utviklingsarbeidet. Hvordan er så kjennskapet til denne plattformen? Hvilke erfaringer har informantene gjort ut fra arbeidet med LEP, og hvordan er den blitt implementert? Ut fra studien jeg har foretatt, vil jeg i det følgende presentere hvilke svar jeg har funnet. Utvalget er noen få skoler i en utvalgt kommune.

Oppgavens problemstilling er tredelt; Kjennskap til Lærerprofesjonens etiske plattform, implementering av den og erfaringer med den. Jeg vil følge denne tredelingen i presentasjonen av hva jeg har funnet ut i studien.

Kjennskapet til Lærerprofesjonens plattform var god hos alle tre informantene. Det hadde blitt satset på en grundig innføring i LEP av hovedtillitsvalgt for Utdanningforbundet i kommunen. At de til og med hadde deltatt i høringsrunden var et uventet funn. Rundt på skolene var det derimot forskjellig kjennskap til LEP. På den ene skolen hadde hele personalet kjennskap til den, da de hadde hatt en systematisk drøfting på Seminardagene høsten 2014. På den andre skolen hadde kollegiet også kjennskap til den, men det gjaldt kun pedagogene. Drøftingene hadde på denne skolen skjedd på fellestiden, etter skoletid. Kjennskapet på denne skolen var nok også litt begrenset, da en ofte glemte å koble de etiske drøftingene til LEP.

Implementeringen hadde på begge skolene først blitt tatt opp på samling med rektor og tillitsvalgt. Deretter ble den på begge skolene tatt opp på fellestiden. LEP ble vist i papirform, og deretter ble den drøftet ut fra konkrete etiske dilemma.

Etter det skiller de to skolene seg fra hverandre i måten de arbeidet med implementeringen av LEP. Der hvor rektor var pådriver sammen med tillitsvalgt, ble implementeringen mer systematisk, og det ble også frigitt mer tid til drøftingene. På skolen som satte av mest tid til drøftingene, ble personalet etter hvert svært engasjert. Tilbakemeldingene var at drøfting av etiske dilemma var nyttige for den profesjonelle trygghet, og de opplevde LEP som et rekkverk å støtte seg til i den daglige profesjonsutøvelsen. Planen er at de også i fremtiden

skal ta LEP frem til drøfting i kollegiet med jevn mellomrom. Premissen må derimot være at de har god tid til drøftingene.

På den andre skolen ble LEP mer en usynlig underliggende plattform. Alle kjente til den, men i drøftinger av etiske dilemma glemte de ofte å linke seg opp mot den. De mente også at selve plattformen måtte drøftes med måte. På denne skolen opplevde de plattformen som klar og tydelig, og de så på den mer som en bekreftelse på det de allerede gjorde.

Jeg tror ikke at vektleggingen av etisk tenkning er så forskjellig på disse to skolene, men kjennskapen til og implementeringen av LEP er likevel forskjellig.

Alle tre informantene opplevde at arbeidet med LEP gav dem nyttige erfaringer i å drøfte etiske dilemma. De som hadde drøftet LEP mest inngående, gav mest uttrykk for at de opplevde LEP både som en trygghet og et rekkverk i profesjonsutøvelsen. Samtidig gav de uttrykk for en større bevissthet rundt egen identitet. Alle tre informantene så også på LEP som en forpliktende plattform. Den opplevdes som både styrende og romslig på samme tid. Styrende fordi verdiene i den måtte ligge til grunn for den etiske tenkningen. Samtidig med stort nok rom for etisk refleksjon rundt de temaene de tok opp.

Erfaringer ut fra bruken av skjønn kom ikke spesifikt frem i tilbakemeldingene fra informantene. Dersom en derimot ser på tilbakemeldingene og erfaringene med de konkrete drøftingene, så kan en kanskje konkludere med at skjønn var en del av erfaringen, uten at dette navnet ble brukt. Dette gjaldt ikke så mye innholdet i de etiske drøftingene, men skjønnet ble mer brukt i drøfting av fremgangsmåter.

Ingen av informantene tenkte at implementeringen av LEP var ferdig. De så alle på arbeidet med den som et kontinuerlig utviklingsarbeid. Forskjellen var bare hvor mye tid de syntes det var nødvendig å bruke på den. I følge Ohnstad, må målet med dette arbeidet være at etisk gode håndteringer blir en lærerrefleks. Det er et mål som det er verdt å jobbe for og strekke seg mot.

Den ene informanten etterlyste flere aktører på banen for å styrke arbeidet med implementeringen. Veien videre kan ta flere retninger. Utdanningsforbundet har satt temaet på agendaen i flere sammenhenger. På landsmøte i 2012 ble det bestemt at tiltakene som gjennomføres i landsmøteperioden skulle evalueres. En ønsket gjennom dette å få et kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag for hvordan en videre skulle arbeide med profesjonsetikk generelt, og også videreutvikle arbeidet med implementeringen av LEP.

Resultatene fra EtiPP¹¹⁹ viste at det allerede er kjennskap til LEP hos store deler av lærerstanden. Det er satt i gang mange implementeringsprosesser, og gjennom disse prosessene er bevisstheten rundt plattformen og innholdet i den blitt styrket. Det kommer også frem i rapporten at mange av skolene ikke har jobbet inngående med plattformen, men mer drøftet konkrete case ut fra tenkningen i den. Rapporten sier også at lærerne oppfatter LEP som et vidt og fastlagt rammeverk.

I Utdanning nr.8 kommer det frem at lærere er godt kjent med etiske retningslinjer.¹²⁰ Artikkelen der sier at ut fra en rundspørring kom det frem at halvparten av lærerne kjente til den profesjonsetiske plattformen, og at ca. 30 prosent av dem bruker den aktivt i sin daglige profesjonsutførelse. Frem til landsmøte i november jobbes det også med å forberede en sak om opprettelse av et etisk råd. Sverige og Finland har hatt etiske råd en stund, og erfaringene de har gjort seg er gode. I Utdanning nr. 10 kommer det frem at opprettelsen av et etisk råd har blitt diskutert på fylkesårsmøtene rundt om i landet.¹²¹ Det viser seg at det er delte syn på denne saken. Noen mener at et etisk råd kan være med på å forsterke fokuset på Lærerprofesjonens etiske plattform, og det kan igjen føre til at den blir enda mer rotfestet hos lærere rundt om i landet. Samtidig blir det hevdet at et etisk råd vil styrke både etikken og lærernes profesjonsutførelse. Andre er mer skeptiske til et etisk råd. Ut fra tenkningen om at etiske spørsmål ikke har en fasit, så mener de at etiske spørsmål skal løses av den enkelte lærer eller på lærerrommet og ikke av et råd.

Denne oppgavens utvalg er forholdsvis lite, så det er ikke mulig å generalisere funnene, men ut fra de skoler som har blitt undersøkt, så er dette resultatet. Kort oppsummert kan jeg si at skolene jeg har undersøkt har kjennskap til Lærerprofesjonens etiske plattform, noen har til og med svært god kjennskap. Implementeringen av den har foregått med forskjellig styrke. Alle har derimot gjort seg erfaringer som gjør at de har et positivt syn på at den er kommet, og de opplever den som nyttig og relevant for profesjonsutøvelsen i hverdagen. Det er tydelig at der hvor rektor og tillitsvalgt jobber sammen for å implementere plattformen, er resultatet mest vellykket.

---

¹¹⁹ Denne oppgave s.15

¹²⁰ Utdanning nr. 8, 2015

¹²¹ Utdanning nr. 10, 2015

6. Litteraturliste

- Afdahl, Geir, Røthing, Åse og Schjetne, Espen (2014): *Empirisk etikk i pedagogiske praksiser; artikulasjon, forstyrrelse, ekspansjon* Oslo; Cappelen Damm Akademisk
- Afdal, Hilde; Johannesen, Nina; Schjetne, Espen; Anker, Trine; Afdal, Geir: *Etikk i profesjonell praksis; Et følgeforskningsprosjekt knyttet til Utdanningsforbundets implementering av Lærerprofesjonens etiske plattform*, hentet 1.7.2015
<http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/285223>
- Amland, Silje: *Profesjonsetikk for lærere*, hentet 7.5.2015 fra
https://fagarkivet.hioa.no/jspui/bitstream/123456789/318/2/Amland_Silje.pdf,
- Bayles, A (1989) *Professional ethics* (2.utg.). Belmont, Calif.:Wadsworth
- Grimen, Harald (2008a): *Profesjon og skjønn*, I: A. Molander og L.I Terum (red) 2008: *Profesjonsstudier* (s.179-196) Oslo: Universitetsforlaget
- Grimen, Harald (2008a): *Profesjon og tillit*, I: A. Molander og L. I Terum (red) 2008: *Profesjonsstudier* (s.197-215) Oslo: Universitetsforlaget
- Hansen, D. T. (1995): *Teaching and the moral life of classrooms. Journal for a Just and Caring Education*, Washington,D.C: American Educational Assosiation
- Hva og hvorfor? Utdanningsforbundet* 2011, hentet 14.5.2015 fra
<http://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/Om-larerprofesjonens-etikk/Profesjonsetikk---hva-og-hvorfor/>
- Idehefte, utgitt av Utdanningsforbundet Rogaland* 2013, hentet 11.6.2015 fra
<https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/Materiell/>
- Kunnskapsløftet* (2006), hentet 14.4.2015 fra <http://www.udir.no/lareplaner/kunnskapsloftet/>,
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009) *Det kvalitative forskningsintervju*, Oslo, Gyldendal Akademisk
- Lippestad, Geir (2013): *Det vi kan stå for*, Oslo, Aschehoug
- Moral og etikk*(2014), hentet 14.04. 2015 fra <http://kunnskapssenteret.com/moral-etikk/>
- Molander og Giljes portrett av Harald Grimen* (2011), hentet 7.5.2015 fra
http://www.hioa.no/Om-HiOA/SPS/node_1356/Grimen-forelesningen/Molander-og-Giljes-portrett-av-Harald-Grimen
- Ohnstad, Frøydis Oma (2015): *Profesjonsetikk i skole, Lærernes etiske ansvar*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Ohnstad, Frøydis Oma (2008) *Profesjonsetiske dilemmaer og handlingsvalg blant lærere i lærerutdanningens praksisskoler*, hentet 7.5.2015 fra <http://ffl.uis.no/article.php/article/Profesjonsetiske%20dilemmaer%20og%20handlingsvalg%20blant%20l%C3%A6rere%20i%20l%C3%A6rerutdanningens%20praksisskoler/?articleID=86580>

Om oss - forskergruppen EtiPP (2014), hentet 7.5.2015 fra <http://www2.hiof.no/nor/avdeling-for-larerutdanning/forskning-og-utvikling/prosjekter/etipp/etipp---forside/om-oss&PHPSESSID=3imfpgpcnfpdrofaatm5vgb0v7>

Profesjon, profesjonsutøvelse og styring (2011), hentet 24.4.2015 fra <http://www.hioa.no/Research-and-Development/>

Profesjonsetisk råd (2014) hentet 15.5.15 fra <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/Utdanningsforbundets-arbeid/Profesjonsetisk-rad/>

Senter for profesjonsstudier (SPS), hentet 30.05.15 fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/SPS>

Thagaard, Tove (2013): *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*. (4. utgave) Bergen, Fagbokforlaget

Utdanning (2015) Nr. 8, *Lærere er godt kjent med etiske retningslinjer*. Oslo: Utdanningsforbundet

Utdanning (2015) Nr. 10, *Skal vi ha et etisk råd?*. Oslo: Utdanningsforbundet

Utdanningsforbundet(2012). *Lærerprofesjonens etiske plattform*, hentet 24.4.2015 <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/>

Variierende engasjement for profesjonsetikk (2015) hentet 17.6.2015 <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/Nyheter/Variierende-profesjonsetisk-engasjement/>

Veien fram til vedtatt plattform (2013), hentet 14.4.2015 fra <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/>

7. Vedlegg

7.1 Lærerprofesjonens etiske plattform

Lærerprofesjonens etiske plattform

Vi er én profesjon av barnehagelærere, lærere og ledere i barnehage og skole. Vårt samfunnsmandat er å fremme barnehagebarn og elevers læring, utvikling og danning. Våre verdier, holdninger og handlinger påvirker dem vi arbeider for og med. Plattformen er et felles grunnlag for å videreutvikle lærerprofesjonens etiske bevissthet. Alle barnehagelærere, lærere og ledere har et ansvar for å handle i samsvar med plattformens verdier og prinsipper.

Lærerprofesjonens grunnleggende verdier

Menneskeverd og menneskerettigheter

Vårt arbeid bygger på verdier og prinsipper nedfelt i universelle menneskerettigheter, spesielt FNs konvensjon om barnets rettigheter. Disse rettighetene skal fremmes og forsvares i barnehage og skole. Menneskeverdetets ukrenkelighet, den enkeltes frihet og behovet for trygghet og omsorg er grunnleggende.

Profesjonell integritet

Etisk bevissthet og høy faglig-het er kjernen i lærerprofesjonens integritet og avgjørende for å skape gode vilkår for lek, læring og danning. Vår metodefrihet og profesjonelle skjønnsutøvelse gir oss et særlig ansvar for å være åpne om de faglige og pedagogiske valgene vi gjør. Samfunnet skal ha tillit til at vi bruker vår autonomi på en etisk forsvarlig måte.

Respekt og likeverd

Den enkeltes egenart og personlige integritet fordrer respekt. Det skal ikke forekomme noen form for undertrykkelse, indoktrinering eller fordomsfulle vurderinger. Alle barnehagebarn og elever har rett til medvirkning. De skal ha frihet til å treffe egne valg innenfor fellesskapets rammer.

Personvern

Overholdelse av taushetsplikt og opplysningsplikt er avgjørende i vårt arbeid. Alle har rett til personvern. Personopplysninger skal forvaltes på måter som verner om barnehagebarn, elever, foresatte og kollegers integritet og verdighet. Mulighetene for elektronisk informasjonspredning krever særlig kritisk årvåkenhet.

Lærerprofesjonens etiske ansvar

I møte med barnehagebarn, elever og foresatte

Vi har ansvaret for tillitsfull samhandling med dem vi jobber for og med. Vår lojalitet ligger hos barnehagebarn og elever for å fremme deres beste. Sannferdig formidling av kunnskap og faglig god tilrettelegging er avgjørende.

Barnehagelærere, lærere og ledere:

- fremmer alle barnehagebarn og elevers muligheter for lek, læring og danning
- arbeider for å være faglig og pedagogisk oppdatert
- er omsorgsfulle og bevisste makten en har i kraft av rolle og posisjon
- er faglig funderte og etisk reflekterte i arbeidet med vurdering
- fremmer likestilling og likeverd
- møter barnehagebarn, elever og foresatte med respekt
- griper inn og verner barnehagebarn og elever mot krenkelser, uavhengig av hvem det er som utfører dem
- møter kritikk med åpenhet og faglige argumenter

For arbeidsplassen

Vi er kunnskapsrike, ansvarlige og tilstedeværende voksne i barnehagebarn og elevers liv. Som kollegium har vi et felles ansvar for å utvikle et godt utdanningsstilbud og for å fremme og videreutvikle vår profesjonalitet.

Kollegiet:

- tar initiativ til etisk refleksjon og dialog med alle ansatte på arbeidsplassene
- samarbeider om å videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og etisk dømmekraft, både internt og i samspill med utdannings- og forskningsmiljøer
- skaper og deltar i en positiv samhandlingskultur der alles synspunkter lyttes til og tas på alvor
- er lojale mot egen institusjons mål og retningslinjer så langt disse samsvarer med samfunnsmandatet og vår profesjonsetiske plattform
- arbeider i åpenhet og tilrettelegger for innsyn fra berørte parter
- respekterer andres kompetanse og erkjenner grensene for egen faglighet
- støtter og tar medansvar når kolleger møter særlige utfordringer i arbeidet
- tar ansvar for å finne gode løsninger, og om nødvendig varsle, når det oppdages kritikkverdige forhold på arbeidsplassen

For barnehage og skole som samfunnsinstitusjoner

Vi er forpliktet på verdiene i barnehagen og skolens samfunnsmandat, slik disse gjennom demokratiske vedtak er nedfelt i lov- og planverk. Den enkelte barnehagelærer, lærer og leder deler profesjonens ansvar for å fremme barnehagen og skolens formål.

Profesjonen:

- viser mot og målbærer tydelig samfunnsmandatet
- bruker ytringsfriheten og deltar aktivt på faglige og utdanningspolitiske arenaer
- står imot press fra aktører som vil gjøre barnehagebarn og elever til midler for sine mål
- tar ansvar for å varsle når rammevilkår skaper faglig og etisk uforsvarlige tilstander
- tilstreber godt samarbeid, uten at vi påtar oss oppgaver som tilhører andre profesjoners fag- og kompetansefelt
- går ikke på akkord med verdiene i samfunnsmandatet, vårt kunnskapsgrunnlag eller lærerprofesjonens etiske plattform

Barnehagelærere, lærere og ledere er forpliktet på denne plattformen og kan aldri unndra seg sitt profesjonelle ansvar.

7.2 Intervjuguide

Intervjuguide 1

Introduksjon

- Hilse
- Lydopptak
- Info om prosjektet

Spørsmål:

- Hvordan fikk du høre om Lærernes profesjonsetiske plattform(LEP) første gang?
- Fikk du opplæring/kursing fra tillitsvalgt i kommunen?
- Hvis ja, opplevde du dette som nyttig?
- Kunne det bli «temperatur» på disse samlingene?
- Opplevde du disse samlingene som nyttige?
- Verdiene som ligger i bunnen av LEP, har de blitt drøftet på disse samlingene?
- Har denne gjennomgangen av LEP ført til en større bevissthet rundt det at du tar etiske valg i din hverdag som lærer?
- Har du som ATV tatt plattformen, og dens tenkning, opp med rektor spesifikt?
- Har du satt LEP på agendaen på skolens klubbmøter?
- Tror du at det pedagogiske personalet ved din skole vil si at de har jobbet med LEP?
- Læreryrket som profesjon; blir det drøftet i kollegiet?
- Har dere møtt på nye utfordringer – etter at LEP kom?
- Har dere drøftet elevsyn ut fra LEP?
- Har dere fått innspill fra Hovedtillitsvalgt i kommunen om videre arbeid med LEP?
- Andre tanker rundt implementeringen av LEP

Avslutning

- Takk for intervjuet
- Sitatsjekk
- Avklarings spørsmål

7.3 Intervjuguide

Intervjuguide 2

Introduksjon

- Hilse
- Lydopptak
- Info om prosjektet

Spørsmål:

- Hvordan har arbeidet med den Lærernes profesjonsetiske plattform (LEP) vært ved din skole?
- Har dere møtt på utfordringer i arbeidet med implementeringen av LEP?
- Var det noen tema i Lep som engasjerte mer enn andre?
- Hvordan opplever dere at LEP fungerer i den praktiske skolehverdag?
- Har dere en plan for det videre arbeidet med LEP?

I tillegg ble en del av spørsmålene fra Intervjuguide 1 brukt som oppfølgingsspørsmål.

Avslutning

- Takk for intervjuet
- Sitatsjekk
- Avklaringspørsmål